

Milly Hämeenkorpi, Krista Jokimäki & Jonas Lidström

**ILMAN TOISEN ASTEEN TUTKINTOA OLEVIENTEN NUORTEN KO-
KEMUKSIA JA NÄKEMYKSIÄ URA- JA KOULUTUSVALINNOIS-
TAAAN SEKÄ NIIHIN SAADUSTA OHJAUksesta JA TUESTA**

Kuvaileva kyselytutkimus Oulun Nuorten pajakeskuksella

ILMAN TOISEN ASTEEN TUTKINTOA OLEVIENTEN NUORTEN KOKEMUKSIA JA NÄKEMYKSIÄ URA- JA KOULUTUSVALINNOISTAAN SEKÄ NIIHIN SAADUSTA OHJAUksesta JA TUESTA

Kuvaileva kyselytutkimus Oulun Nuorten pajakeskuksella

Milly Hämeenkorpi,
Krista Jokimäki &
Jonas Lidström
Opinnäytetyö
Syksy 2016
Sosiaalialan koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tekijät: Milly Hämeenkorpi, Krista Jokimäki & Jonas Lidström
Opinnäytetyön nimi: Ilman toisen asteen tutkintoa olevien nuorten kokemuksia ja näkemyksiä ura- ja koulutusvalinnoistaan sekä niihin saadusta ohjauksesta ja tuesta – Kuvaileva kyselytutkimus Oulun Nuorten pajakeskuksella
Työn ohjaajat: Harriet Tervonen, Päivi Onkalo & Päivi Rautio
Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2016
Sivumäärä: 61 + 2 liitettä

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvailla ilman toisen asteen tutkintoa eli lukio-koulutusta tai ammatillista tutkintoa olevien nuorten kokemuksia ja näkemyksiä heidän koulutus- ja uravalinnoistaan sekä saadusta ohjauksesta ja tuesta. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Oulun Nuorten pajakeskuksen kanssa. Tutkimukseen osallistui 15 pajakeskuksen asiakasta.

Opinnäytetyön aineisto kerättiin virtuaalisesti Webropol-kyselylomakkeella ja tulokset analysoitiin teemoittelun avulla. Aineisto on sekä kvalitatiivista että kvantitatiivista. Tutkimuksen lähtökohdat ja tietoperustan rakenteen keskeiset sisällöt ovat koulutuksen merkitys ja nuorisotakuu. Teemoiksi nousivat ura- ja koulutusvalintojen ja opiskelun keskeyttämisen taustatekijät, ohjauksen, tuen ja tiedon merkitys sekä nuorten kehittämisideat ohjaavien tahojen työhön.

Tutkimuksen tuloksista ilmenee, että nuorten kokemukset Nuorten pajakeskuksesta saadusta ohjauksesta olivat myönteisiä. Nuori on voinut saada tukea näihin valintoihin myös muilta työntekijöiltä ja aikuisilta, mutta oppilaitoksissa annettavaan ohjaukseen toivottiin kiinnitettävän enemmän huomiota. Tutkimuksen tuloksista keskeisiksi syiksi opintojen keskeyttämiselle ilmenivät mielenterveysongelmat, alan tai opiskelujen kiinnostamattomuus sekä riittämätön tuki opinnoissa. Koulutus- ja uravalintoja ohjaavina tekijöinä vastauksista nousivat esiin esimerkiksi myönteiset mielikuvat alasta, työllistyvyys ja itsensä kehittämisen mahdollisuus.

Tutkimuksen tuloksia voivat hyödyntää muun muassa yksittäiset nuoria ohjaavat työntekijät ja Nuorten pajakeskus. Jatkotutkimusehdotuksena voisi olla syvällisempi selvitys vähän koulutettujen tai työttömien nuorten palveluketjuista tai elämän muiden osa-alueiden vaikutuksesta kouluttautumiseen ja työllistymiseen.

Asiasanat: koulutus, opiskelu, työpaja, nuoret, ohjaus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

Authors: Milly Hämeenkorpi, Krista Jokimäki & Jonas Lidström

Title of thesis: The experiences and views of the youth without upper secondary level qualification in their choices of education and career as well as the counseling and support received – A descriptive survey at Oulu Youth workshop center

Supervisors: Harriet Tervonen, Päivi Onkalo & Päivi Rautio

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2016

Number of pages: 61 + 2 appendices

The purpose of this thesis is to describe the experiences and views that young adults without upper secondary level qualification have about their choices of education and career as well as counseling and support they have been given on these topics. This research was made in cooperation with Oulu Youth workshop center in Finland. 15 of their clients without upper secondary level qualification took part in this study.

This study's material contains both qualitative and quantitative material gathered with Webropol online survey tool. The results were analysed by using thematic analysis. The base and framework of this thesis are about the significance of education and Youth Guarantee. Themes for the study are backgrounds both in education and career choices and in the suspension of studying, the counseling, support and information and finally young people's suggestions for improvement for counseling providing organizations.

The results of this study indicate that the Oulu Youth workshop center has offered positive support and counseling in career and education choices for the participants. The experiences from the counseling given by school were not as favourable. The main reasons these clients described to drop out of school were mental health issues, not enough interest in the line of business and insufficient motivation for studying. Some also described that they had had insufficient support for their studies. The reasons that these participants had behind their education and career choices were positive vision of their line of business chosen, good employment status and the possibility of self-development.

The results from the study can be utilized both by separate workers who counsel young people and the Oulu Youth workshop center. Further study might include a more thorough inquiry about the service paths on poorly educated or unemployed young people or how other sectors in life influence education and employment.

Keywords: education, studying, workshop, youth, counseling

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 KOULUTUS NUORTEN YHTEISKUNTAAN KIINNITTÄMISEN KEINONA	9
2.1 Nuorisotakuun ulottuvuudet	10
2.2 Nuorten työpajatoiminta väylänä koulutukseen ja työelämään.....	11
3 KOULUTUS YKSILÖN VALINTANA JA YHTEISKUNNAN VAATIMUKSENA.....	14
3.1 Ura- ja koulutusvalintojen sekä keskeyttämisen taustatekijöitä	14
3.2 Ohjauksen rooli ura- ja koulutusvalinnoissa	17
3.3 Nyky-yhteiskunnan vaatimusten vaikutus nuorten valintoihin	18
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	21
4.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet	21
4.2 Tutkimuskysymykset	22
4.3 Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat	23
4.4 Aineiston keruu	25
4.5 Aineiston analysointi	27
4.6 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	28
5 NUORTEN KOKEMUKSIA JA NÄKEMYKSIÄ KOULUTUS- JA URAVALINNOISTAAN SEKÄ NIIHIN SAADUSTA OHJAUKSESTA JA TUESTA.....	30
5.1 Ura- ja koulutusvalintojen taustalla olevat syyt, seuraukset ja haasteet..	31
5.2 Ammattilaisen ohjauksen, tuen ja tiedon rooli ura- ja koulutusvalinnoissa	34
5.2.1 Ohjaus, tuki ja neuvonta Oulun Nuorten pajakeskuksella	36
5.3 Toimivaa ja parannettavaa – nuorten kehittämisideat ja toiveet ohjaavien tahojen työhön	37
5.3.1 Oppilaitoksilta enemmän ohjausta ja tietoa	40
5.3.2 Pajakeskukselta saatava ohjaus, tuki ja tieto on vaikuttavaa	40
6 TULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	42
7 POHDINTA	51
LÄHTEET	55
LIITTEET.....	62

1 JOHDANTO

Nykyinen yhteiskuntamme vaatii koulutusta. Suomi on yhä voimakkaassa muutostilassa, matkalla pois vanhasta tuotantokulttuurista, jossa oli vielä hyvin tilaa myös heikommin koulutetuille työntekijöille (Heikkuri ym. 2005, 111). Nykyään erilaisten tutkintojen suorittamisen ajatellaan takaavan riittävät tiedot ja taidot työelämässä, jolloin suurta osaa ammateista ei voi edes hoitaa ilman oikeaa tai riittävää koulutusta. Tämä on johtanut siihen, että sellaisten henkilöiden määrä, joilla ei ole perusasteen jälkeistä koulutusta, vähenee työelämässä. (Myrskylä 2011, 24.)

Suomi on 2010-luvulla vaikeassa taloudellisessa tilanteessa, mikä vaikuttaa selkeästi myös työmarkkinatilanteeseen. Kesätyöt eivät ole itsestäänselvyys ja lomautuksia sekä irtisanomisia tapahtuu paljon. Olennaisin nuorten ja vasta valmistuneiden työmarkkinatilanteen takana oleva tekijä onkin talouskasvu (Hämäläinen & Tuomala 2013, 1). Käytännössä nuori voi siis opiskella unelma-ammattinsa esimerkiksi ammattikoulusta kokiksi tai korumuotoilijaksi, mutta huomata valmistumisen jälkeen, että työllistyminen on hyvin hankalaa. Nuorta voi odottaa pitkäkin työttömyysjakso tai työskentely tehtävissä, jotka eivät vastaa hänen koulutustaan, osaamistaan tai kiinnostustaan. Nuorisotyöttömyys ja siihen liittyvä syrjäytyminen sekä muut sosiaaliset ongelmat ovatkin valtakunnallisella tasolla merkittävä huoli tänä päivänä.

Jopa Euroopan tasolla koulutukseen liittyvissä keskusteluissa kannetaan suurta huolta koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevista nuorista, joiden koulutus on korkeintaan perusasteen varassa. NEET (not in employment, education or training) on käsite, jolla viitataan EU-diskurssissa tällaisessa tilanteessa oleviin nuoriin. NEET-pulmaan on tartuttu esimerkiksi Eurooppa 2020-strategiassa. Strategian puitteissa tavoitellaan sitä, että ilman toisen asteen tutkintoa olevien nuorten osuus laskisi alle kymmeneen prosenttiin ja koulutuksensa keskeyttävien nuorten paluu opintojen pariin myöhemmin olisi helpompaa. Myös Suomessa käytössä oleva termi koulupudokkaat viittaakin koulutuksen sekä työelämän

ulkopuolelle jääneisiin nuoriin ja heidän yhteiskunnallisesta asemastaan ja syrjäytymiseen liittyvistä riskeistä ollaan huolissaan. Tämä ryhmä on ollut 2000-luvulla näkyvä julkisen keskustelun ja poliittisten toimenpiteiden kohde, mikä on johtanut nuorisotakuun käyttöönottoon Suomessa. (Järvinen & Vanttaja 2013.)

Suomessa oli vuonna 2015 noin 380 000 15-29-vuotiasta nuorta, jolla ei ole perusasteen jälkeistä tutkintoa (Tilastokeskus 2016, viitattu 16.11.2016). Pelkääntään peruskoulun varassa ja myös työn ja koulutuksen ulkopuolella on nykyään yli 40 000 alle 30-vuotiasta nuorta. Jokainen työ- ja koulutusmarkkinoilla menettänyt nuori on yhteiskunnasta syrjäytymisen lisäksi kasvattamassa omalta osaltaan julkisen talouden kestävyysvajetta. Lisäksi mielenterveysongelmien vuoksi noin tuhat nuorta jää työkyvyttömyyseläkkeelle vuosittain. (Lindtman 2014, 97.) Nuoret kuitenkin hakevat hyvin jatko-opintoihin peruskoulun päätettyään. Keuhvällä 2014 vain 1500 nuorta jätti kokonaan hakematta jatko-opintoihin. Kaikki hakeneet ja paikan saaneet eivät kuitenkaan ota paikkaa vastaan tai jättävät opinnot kesken lähes välittömästi niiden alettua esimerkiksi terveydellisistä syistä tai väärän alavalinnan vuoksi. (Hilpinen & Palola ym. 2015, 15.)

Tässä tutkimuksessa kuvaillaan ilman toisen asteen tutkintoa eli lukiokoulutusta tai ammatillista tutkintoa olevien nuorten kokemuksia ja näkemyksiä heidän koulutus- ja uravalinnoistaan sekä heidän saamastaan ohjauksesta ja tuesta niiden tiimoilta. Toteutimme tutkimuksen nuorille Webropol -kyselytutkimuksena Oulun Nuorten pajakeskuksella, jossa kehitetään nuorten opiskelu- ja työvalmiuksia, motivoidaan koulutukseen sekä annetaan valmennusta siihen liittyen ja selkiytetään ammatinvalintaa yhdessä nuorten kanssa. Oulun kaupungin nuorten työpajat tarjoavat työpaikkoja 17-24-vuotiaille työttömille oululaisille nuorille (Oulun kaupunki, viitattu 15.3.2016). Oulun kaupungissa sijaitsevan pajakeskuksen palveluiden suurimpia asiakasryhmiä ovat juuri ne nuoret, jotka eivät ole päässeet peruskoulun jälkeen jatko-opintoihin tai ovat syystä tai toisesta ne keskeyttäneet. (Oulun kaupunki 2014, 9.) Kyselyyn vastanneet ovat jättäneet hakematta toisen asteen oppilaitokseen, hakeneet, mutta eivät ole tulleet valituiksi tai ovat jostain syystä keskeyttäneet opintonsa ainakin kerran.

Aihe tutkimukselle valikoitui sen perusteella, että nuorten aktivoituminen ja kiinnittyminen yhteiskuntaan ja sen toimintaan nousee esiin toistuvasti keskeisenä tekijänä syrjäytymisen ehkäisemisessä. Nuorisotyöttömyyden ja koulutuksen merkityksen ollessa myös ajankohtainen puheenaihe meistä oli luontevaa tehdä tutkimus tälle aihealueelle ja tarkastella asiaa asiakkaiden näkökulmasta ja kokemusmaailmasta käsin. Aiheen rajasimme itse, mutta Oulun Nuorten pajakeskuksen suunnalta tuli toive opinnäytetyöstä, joka kuvailisi nuorten kokemuksia saamistaan palveluista. Aiheen valintaan ja työelämän yhteistyökumppanin etsintään vaikutti olennaisesti kiinnostuksemme nuorten kanssa tehtävään työhön. Kiinnostus nuorten hyvinvoinnista yhteiskunnassa on säilynyt sosiaalialan opintojemme alusta asti ja pidämme sen alueen työtä korvaamattoman tärkeänä.

Tavoitteenamme on tuottaa kerätystä aineistosta ammatillisille oppilaitoksille ja lukioille sekä yhteistyökumppanillemme Oulun Nuorten pajakeskukselle sellaista tietoa, joka auttaisi heitä kehittämään nuorten ohjaamista heille sopiviin koulutuksiin, jotta opintojen keskeyttämiseltä ja opiskeluvaikeuksilta voitaisiin parhaan mukaan välttyä. Tiedon avulla koulut voisivat parantaa ammatinvalinnan ja opintojen ohjausta sekä uraohjausta ja työpajatoiminnassa voitaisiin kehittää ilman toisen asteen tutkintoa olevien nuorten tuen ja ohjauksen tarpeisiin vastaamista nuorilähtöisesti. Taustalla on pidemmän tähtäimen tavoite koulutuksen mahdollistumisesta ja urapolkujen löytymisestä nuorelle.

Tutkimuksemme oppimistavoitteet sijoittuvat kriittisen ja osallistavan yhteiskuntaosaamisen alueelle. Sosionomin osaamiseen kuuluu osata analysoida ja arvioida epätasa-arvoa ja huono-osaisuutta lisääviä rakenteita (Mäkinen ym. 2009, 132.) Aiheemme on 2010-luvulla yhteiskunnallisesti merkittävä ja herättää paljon keskustelua. Halusimme tietää nuorten koulutukseen liittyvistä asioista enemmän ja päivittää omaa tietouttamme siitä. Olemme kiinnostuneita työskentelemään nuorten kanssa myös tulevaisuudessa.

2 KOULUTUS NUORTEN YHTEISKUNTAAN KIINNITTÄMISEN KEINONA

Rakenteelliset rajoitukset työ- ja koulutusmarkkinoilla, kuten sopivien koulutusmahdollisuuksien niukkuus, työvoiman kysyntä ja niiden kohdentuminen sekä palvelujärjestelmän aukkoisuus ovat keskeisiä tekijöitä sille, että osa nuorista jää koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle (Aho, Koponen ym. 2007, 6). Asplundin ja Vanhalan (2013, 16) mukaan nykypäivänä nuorten yleensä parempi koulutustaso vanhempiin ikäpolviin verrattuna olisi oletettavasti merkittävä etu työmarkkinoille pyrkiessä. Kuitenkaan kutistuvana ikäluokkana hyvästä koulutuspohjasta huolimatta nuorten siirtymisen polku koulutuksesta työelämään voi olla varsin mutkainen. Pohjoismaisessa nuorisotyöttömyyshankkeessa on tutkittu heikosti koulutettujen nuorten siirtymistä työelämään. Pitkittäisaineistoon perustuvien tulosten valossa voidaan osoittaa, että työmarkkinoille siirtymisen kohdalla vaikeuksia kokevat nuoret ovat luonteeltaan hyvin monimuotoinen ryhmä. On yhtä lailla monenlaisia polkuja, joilla on syrjäytymisen ja vetäytymisen riskiä kasvattava vaikutus. Siksi kyseisten nuorten auttaminen työelämään ei onnistu yhdenlaisen menettelyn mukaisesti, vaan nuorten tarpeisiin vastaaminen polkujen saamiseksi vankemmalle pohjalle vaatii juuri heille räätälöityä ohjausta. (Asplund & Vanhala 2013, 16.) Työpajapalveluilla vastataan nuorten tarpeisiin tarjoamalla vaihtoehdon erityisesti sellaisille nuorille, joiden kohdalla on vaarana koulutuksen keskeyttäminen ja jotka tarvitsevat tukea motivoitumiseen suunnitella omaa tulevaisuuttaan (Hämäläinen & Palo 2014, 11).

Koulutuksen kautta jokaiselle yksilölle pyritään tarjoamaan laaja-alaista osaamista, joka luo pohjaa vahvalle yleissivistykselle ja ammatillisissa koulutuksissa myös ammattitaidolle. Kouluttautumisen myötä tulisi kyetä toimimaan oman alan erilaisissa tehtävissä, löytää työtä yhä vaativimmilla työmarkkinoilla sekä saada valmiuksia mahdollisiin jatko-opintoihin. Koulutus etenkin nuorella iällä edistää jokaisen yksilöllistä kasvua ja kehitystä, oma-aloitteisuutta sekä yrittäjyyttä. (Aaltonen ym. 2003, 228.) Lukiokoulutusta ja sen tavoitteita tarkasteltaessa erityisesti tulisi sen opetussuunnitelman mukaisesti antaa valmiuksia vas-

tata ympäristön ja yhteiskunnan haasteisiin sekä opettaa taitoa tarkastella asioita eri näkökulmista. Lukio-opintojen tulisi kasvattaa vastuun- ja velvollisuudentuntoa, tukea itsetuntemuksen kehittämisessä ja myönteisessä aikuistumisprosessissa, samalla kannustaen elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen. (Opetusministeriö 2005, 20.)

2.1 Nuorisotakuun ulottuvuudet

Nuorisotakuu on ensimmäisen kerran kirjattu tavoitteeksi Jyrki Kataisen hallitusohjelmaan vuonna 2011, tavoitteenaan nuorten työllisyyden edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäisy (Työllisyys- ja yrittäjyysosasto 2012, 6). Sitä edelsi Matti Vanhasen ensimmäisen hallituksen nuorten yhteiskuntatakuu, joka oli lähikohdiltaan työsuuntautuneempi kuin seuraajansa. Nuorisotakuuta ryhdyttiin käytännössä toteuttamaan vuoden 2013 alusta niin, että turvattaisiin jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle sekä alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle joko työ-, harjoittelu-, työpaja-, opiskelu- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluttua koulun päättymisestä tai työttömäksi joutumisesta (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 4). Nuorisotakuu on saavuttanut käsitteenä lähivuosien julkisessa keskustelussa vahvan symbolisen aseman tarjoten kehyksen myös poliittiselle keskustelulle puhuttaessa nuorten osallisuudesta, suhteesta yhteiskuntaan tai ulkopuolisuudesta. Syrjäytyminen liitetään vahvasti nuorisotakuun käsitteeseen, kun punnitaan kokemuksia, käsityksiä, kuvitelmia ja kannanottoja siitä, mikä on nuorten nykypäivän tilanne ja millaisia ovat tulevaisuuden näkymät. (Gretschel, Paakkunainen, Souto & Suurpää 2014, 9.)

Vuonna 2013 voimaan tullut koulutustakuu osana nuorisotakuuta ja hallituksen säästöpainneet, ovat omilta osiltaan johtaneet useisiin koulutuskentän uudistuksiin ja muutoksiin (Työ- ja elinkeinoministeriö 2015, 9). Nuorten hakiessa kosketuspintaa työelämään nousee koulutus erityisen merkittäväksi seikaksi sen helppottaessa työnsaantia ja pidentäessä työuria merkittävästi. Hyvönen & Valtonen (2014, 38) nostavat koulutustakuun yhdeksi kulmakiveksi osana nuorisotakuuta, sillä vaikei se takaa kaikille nuorille koulupaikkaa, voi jokin muu aktivointitoimenpide, kuten työpajajakso ohjata yksilöä kohti oikeita uria peruskoulun jälkeen. Suomessa kokonaan tilastojen ulkopuolelle pudonneita nuoria on noin 25

000. Heistä suurin osa on saanut pudokkaan statuksen juurikin peruskoulun ja 2. asteen koulutukseen siirtymisen nivelvaiheessa. Perusasteen aikana nuoresta on vastuussa kunta, jossa peruskoulu suoritetaan. Tällöin kunnilla on merkittävä rooli ikään kuin seurata nuorten polkujen muodostumista siitä eteenpäin, jotta putoamista ei tapahtuisi. Käytännössä tämä tarkoittaa satsausta peruskoulujen opinto-ohjaukseen ja oppilaiden terveydenhuoltopalveluihin, jotka omalta osaltaan edistävät nuorten jatkokoulutuspolkujen muodostumista, sillä suuri osa jatkokoulutukseen pyrkimisistä estyy juurikin terveys- tai mielenterveysongelmien vuoksi. (Hyvönen & Valtonen 2014, 38.)

2.2 Nuorten työpajatoiminta väylänä koulutukseen ja työelämään

Suomen keinoista nuorten yhteiskuntaan kiinnittymiseksi koulutukseen tai työmarkkinoille nuorten työpajoilla on merkittävä rooli yksilöllisenä palveluna, joka toteuttaa osaltaan nuorisotakuuta. Puhutaan nuoren arjenhallinnassa auttamisesta, heidän kiinnostustaan vastaavien kohteiden etsimisestä ja nuoren polun tukemisesta kohti työllistymistä. (Lindtman 2013, 99.) Yhteiskunnallisten muutosten nopean tahdin ja siten elämän monimutkaistumisen myötä myös henkilökohtaisen tuen tarve kasvaa (Hämäläinen & Palo 2014, 11).

Nuorten työpajatoiminta Suomessa on monialaista, työmetodiltaan tekemällä oppimiseen perustuvaa toimintaa työpajayhteisössä, jossa työnteolla ja siihen liittyvällä valmennuksella pyritään parantamaan nuoren kykyä ja valmiuksia hakea koulutukseen tai työhön sekä vahvistamaan arjenhallintataitoja. Työpajoilla on valmentautujina työttömiä nuoria yksilöllisissä elämäntilanteissa: nuorilta puuttuu ammatillinen koulutus, työkokemus tai molemmat, nuorten työ- ja toimintakyky työnhakijoina on heikentynyt, nuoret ovat päihde- tai mielenterveyskuntoutujia, pitkäaikaistyöttömiä, ammatinvaihtajia, osatyökykyisiä sekä maahanmuuttajia, jotka tarvitsevat tukea integroitumisessa. Valmentautajat voivat olla työpajalla tyypillisimmin työkokeilussa, palkkatuetussa työssä, Kelan kuntoutuksessa, kuntouttavassa työtoiminnassa, työvoimakoulutuksessa, opiskelijastatuksella ammatillisesta oppilaitoksesta, oppisopimuskoulutuksessa tai peruskoulun oppilaana. (Valtakunnallinen Työpajayhdistys ry, viitattu 17.3.2016.) Työpajalla tehtävät töiden alat vaihtelevat aina perinteisistä metalli-, puu-, teks-

tiili-, auto- ja kuljetusaloista kasvaviin aloihin, kuten media ja viestintä, ATK ja puhdistus- ja keittiöpalvelut. Eri alat voivat muovautua paikallisten tarpeiden mukaisesti. (Hämäläinen & Palo 2014, 13.)

Nuorten työpajoja oli vuonna 2015 93 %:ssa Suomen kunnista (Valtakunnallinen työpajayhdistys ry, viitattu 17.3.2016). Niihin ohjautuu vuosittain yli 20 000 valmentautujaa, joista suurin osa on alle 29-vuotiaita. Nuorista yli puolet ohjautuvat työpajoille TE-palveluiden kautta, koulutuksen järjestäjien kautta yli 10 %, etsivän nuorisotyön kautta noin 6 %, omatoimisesti noin 7 % ja loput muun muassa Kelan, sosiaalitoimen tai mielenterveyspalveluiden ohjaamina. Opetus- ja kulttuuriministeriön keräämän tilastotiedon mukaan yli puolella työpajoille ohjautuvista nuorista on koulutustaustanaan pelkästään peruskoulu. (Hämäläinen & Palo 2014, 10, 11.)

Nuorten työpajatoiminnan tavoitteena on syrjäytymisen ehkäiseminen, nuoren elämänhallintaa koskevien asioiden edistäminen, nuoren ohjaaminen koulutukseen ja auttaminen työelämän polkujen löytämisessä. Työpajalla tarjotaan mahdollisuus ohjattuun ja tuettuun työntekoon sekä nuorelle räätälöityyn polkuun koulutukseen, sen loppuun saattamiseen koulutuksen järjestäjän kanssa yhteistyössä tai työllistymisen avoimille työmarkkinoille. (Aluehallintovirasto 2013, viitattu 17.3.2016.) Työpajojen valmennustyö on ammatillista ja monialaista työtä yli hallinnollisten ja organisatoristen sektorirajojen. Valmennuksen menetelminä voivat olla työ-, ryhmä- tai yksilövalmennus tai niiden yhdisteleminen ja näiden sisällöt pyrkivät vastaamaan valmentautujan tarpeiden määrittämänä ja hänen tilanteensa mukaisesti valmentajalähtöisesti ja räätälöidysti. Työpajoilla yksilöllisen tuen tarpeen kasvu näkyy yksilövalmennuksen kasvuna: vuosina 2004-2010 yksilövalmennus lisääntyi 17 prosentista 36 prosenttiin henkilötyövuosina laskettuna. (Hämäläinen & Palo 2014, 11, 12.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön 9.10.2014 ajanmukaistetussa päätöksessä määritellään nuorten työpajojen yleiset perusteet ja suositukset. Päätös sisältää työpajatoiminnan yleisten perusteiden ja toiminnan suositusten lisäksi nuorten työpajatoiminnan tavoitteet ja tehtävät sekä toiminnan perusteet työpajalle ohjatun tai tulevan nuoren näkökulmasta. Toiminnan perusteissa työpajalle ohjautuneen

tai tulevan nuoren kohdalla mainitaan nuorten työpajatoiminnan sijoittuvan nuoren elämänvaiheen tärkeisiin saumakohtiin: niin kutsuttuun ensimmäiseen nivelvaiheeseen, jolloin nuori valmistautuu ja etsii ammattiin johtavaa koulutusta tai toiseen nivelvaiheeseen, jolloin nuori on siirtymässä koulutuksesta tai työttömydestä työelämään. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014, 1, 2, 3, 4.)

3 KOULUTUS YKSILÖN VALINTANA JA YHTEISKUNNAN VAA- TIMUKSENA

Yhteiskunnallisella tilanteella on aina vaikutuksena nuoruuteen elämänvaiheena, jota koulutusjärjestelmä määrittelee ja jaksottaa. Yhteiskunnalliset muutokset voivat vaikuttaa yksilön elämänpolkujen luomiseen ja oman paikan löytämiseen myös työmarkkinoilla. Nykypäivän yhtenäisen muuttuva työmarkkinat vaativat jokaiselta joustavuutta ja lisäkoulutusta tai uudelleen koulutautumista, jopa uusien urien valitsemista. Koulutautuminen ja työelämä harvoin kulkevat nykyään selkeitä ja yhtenäisiä reittejä eli yhtä tiettyä uraa. Uran käsitteeseen liittyy usein ajatuksia työn etenevyydestä kuten myös katkeamattomuudesta, jolloin yksilö etenisi johdonmukaisia polkuja koulujen kautta sopivaan ammattiin, jossa nousisi työtehtävissä ylöspäin. (Pekkari 2006, 22, 23.)

Opiskelijan opintopolkuun voi liittyä muun muassa opintojen tilapäistä tai pitempiaikaista keskeyttämistä, siirtymistä toiseen oppilaitokseen, opintojen sisällöllisen painopisteen muutoksia tai opintoja toisessa oppilaitoksessa. Keskeyttäminen on termi, joka on sisällöltään hyvin moninainen, sillä vaikka opinnoista olisi luovuttu, ei se tarkoita aina sitä että yksilön urapolku on tullut tiensä päähän. (Mehtäläinen 2001, 9.)

3.1 Ura- ja koulutusvalintojen sekä keskeyttämisen taustatekijöitä

Koulutusvalintaan yhteydessä olevia yksilöön liittyviä tekijöitä ovat ihmisen persoonallisuus, kyvyt, koulumenestys, sukupuoli sekä sosiaalinen tausta, jotka vaikuttavat usein myös toisiinsa suoraan tai epäsuorasti. Lisäksi ihmisen oma käsitys kyvyistään ja itsestään, kiinnostuksen kohteistaan ja taidoistaan ovat merkittäviä asioita pohdittaessa koulutus- ja uravalintoja. Roolimallit kotoa ja kavereista sekä molemminpuoliset asenteet vaikuttavat myös paljon. Myös palkkauksella ja työllisyystilanteella, ammatin saamalla arvostuksella sekä työllisyystilanteella on oma painoarvonsa valintamotiivien takana. (Kosola 2008, 42, 43.)

Viime vuosien saatossa oppilaitokset ja peruskoulut ovat tehostaneet tukitoimia ja ohjaustaan, jotta oppilaita ja opiskelijoita voitaisiin auttaa mahdollisimman hyvin työ- ja elämänuran alkuun. Kokemus on kuitenkin osoittanut, etteivät koulut ja oppilaitokset selviä itsenäisesti kaikista näistä haasteista, sillä suurin osa nuorten ajankäytöstä on oppilaitosten ja koulujen seinien ulkopuolella. Tämän lisäksi koulutuksesta syrjäytymiseen liittyvät riskitekijät ovat usein opettajien ulottumattomissa. (Päivänsalo 2003, 4.)

Yksi koulumaailman ulkopuolella tapahtuvasta ilmiöstä on opiskelijoiden elämänhallintataitojen vähentyminen. Rantasen ja Vehviläisen (2007, 66) tutkimuksessa nousee ilmi, että elämänhallintataitojen puute näkyy oppilaitoksissa eritoten heikentyneinä ammatillisina taitoina. Omalta osaltaan opetustyötä vaikeuttamassa ovat tämän lisäksi elämänhallinnalliset ongelmat kuten tunneilta myöhästeleminen, tunnollisuuden puute kotitehtäviin ja opiskeluvälineisiin liittyen sekä poissaolot oppitunneilta. Syinä edellä mainittuihin pidetään muun muassa muutoksia yhteiskunnassa, perhe-elämässä sekä peruskoulun tasossa. Puhutaan myös vanhempien monista ongelmista, jolloin heillä ei riitä aikaa nuorelle eikä täten työelämään tai opiskeluun liittyviä taitoja kartu nuorelle samalla tavalla kuin aiemmin. Kuronen (2014, 65) kuvaa myös esimerkiksi ongelmien ihmissuhteissa, moniammatillisen tuen tarpeen, mielenterveysongelmien, päihteiden käytön ja rooliristiriitojen ennakoivan vaikeuksia ja keskeyttämisriskiä toisen asteen koulutuksessa. Mielenterveysongelmilla on merkittävä negatiivinen vaikutus nuoren opiskelulle ja se onkin yksi yleisimmistä keskeyttämisen syistä. Ongelmat nousevat usein salakavalasti, ja nuoren kynnyksellä ottaa asioitaan puheeksi on usein korkea. (Kuronen 2014, 68.) Muita syitä keskeyttämiselle voivat olla erilaiset ongelmat kotona ja ihmissuhteissa tai kavereiden esimerkki. (Komonen 2001, 133.)

Tarkasteltaessa taas koulumaailman sisäisiä ilmiöitä Rantanen ja Vehviläinen (2007, 122) tuovat tutkimuksessaan esille tekijöitä, jotka vaikuttavat opintojen keskeyttämiseen. Aineiston perusteella oppilaitoksen ilmapiirin merkitys on merkittävä seikka. Puhuttaessa motivaatiosta on opiskelijoiden lisäksi huomiotava henkilökunnan oma kiinnostus sekä panos niiden ollessa suoraan yhteydessä koko kouluyhteisön hyvinvointiin. Opettajien motivaatio-ongelmat heijas-

tuvat välittömästi laatuun sekä vuorovaikutukseen opiskelijan kanssa. Toinen merkittävä seikka on opetuksen järjestämisessä. Tapa, jolla koulutus järjestetään, voi olla nuorille sopimatonta. Tutkimuksen perusteella oppilaitoksissa tulisi soveltaa erilaisia eriyttävän opetuksen muotoja, sillä heterogeeniset opiskeluryhmät, lähiopetuksen väheneminen, kurssimuotoisuus sekä opintojen hahmottamisen vaikeus kokonaisuutena nostavat kaikki riskiä omalta osaltaan puhuttaessa keskeyttämisestä. (Rantanen & Vehviläinen 2007, 122, 123.) Muurosen (2014, 229) mukaan keskeistä olisi, että nuori sitoutetaan ja kiinnitetään jo heti alussa opintoihinsa ja tutustuisi tuki- ja ohjauspalveluihin.

Andersson (2007, 61) huomauttaa siitä seikasta, että jos nuori kokee valin-neensa väärin ja siitä syystä keskeyttää opintonsa, on hän kuitenkin vienyt opiskelupaikan joltain toiselta. Myös Brandt (2007, 99) nostaa esiin keskeyttämisen riskin etenkin siinä tilanteessa, kun nuori ei pääse ensimmäisenä vaihto-ehdona valitsemaansa ja haluamaansa koulutukseen. Häggman (2007, 18) tuo esiin lisäksi peruskoulusta valmistumisen ilman toisen asteen vaatimaa osaa-mista syynä keskeyttämiselle. Sekä Andersson (2007, 61) että Brandt (2007, 99) viittaavat keskeyttämisen vaikutuksiin yhteiskunnalle. On yhteiskunnan kan-nalta merkittävää, että jokainen nuori tekisi oikean valinnan ja sijoittuisi oikealle alalle. Keskeyttämisellä on yhteys suuriin tapahtuma- ja toimijaketjuihin, kuten koulutuksen ohjaus- ja rahoitusjärjestelmiin, opiskelijavalintaan, työelämään, opiskelijoiden elämäntilanteeseen sekä terveyteen ja oppilaitosten toimintaan. Vaikka syyt keskeyttämisen taustalla olisivat henkilökohtaisia, on niillä vaikutuk-sensa laajemmalle.

Koululla ja opiskelulla voi olla myös lannistavia tai epämotivoivia vaikutuksia, mikä voi johtaa koulukielteisyyteen tai koulupassiivisuuteen - miksi nähdä vai-vaa, jos siitä ei ole mitään hyötyä? Tällaiset kokemukset ja ajatukset nousevat usein jo peruskouluajoilta esimerkiksi toistuvien epäonnistumisten tai ulkopuoli-suuden kokemusten myötä. (Komonen 2001, 133;149.) Vaikka nuorella olisi usein koulukielteisiä asenteita, se ei muunnu työkielteisyydeksi, sillä työ voi näyttäytyä eräänlaisena vapauden kenttänä, joka katkaisee epämiellyttävältä tuntuvan koulutusputken. Ilman koulua eläminen voi tuntua siis helpottavalta, mutta työn ulkopuolelle joutuminen koetaan hyvin usein ongelmallisena - pit-

kään jatkunut työttömyys koetaan usein kriisinä. Pitkittänyt työttömyys tuottaa nuorille tekemisen puutetta, rahattomuutta sekä turhautumista. Näiden myötä tulee taas helposti lisää kielteisyyden ja lannistumisen kokemuksia. (Komonen 2001, 149.) Suomalaiseen yhteiskuntaan on muodostunut tietynlainen pysyvä eriarvoisuuden tila, jolloin ongelmat ja hyvinvoinnin haasteet kasautuvat enemmän tietyille ryhmille - tutkimusten mukaan heikompi elämänlaatu on esimerkiksi koulupudokkailla, pitkäaikaistyöttömillä ja mielenterveyskuntoutujilla. Juurikin esimerkiksi tällaisista haasteista kärsivillä kansalaisilla ilmenee vajetta yhteiskuntaan osallistumisessa (Särkelä-Kukko 2012, 11, 13.)

3.2 Ohjauksen rooli ura- ja koulutusvalinnoissa

Koulutukseen ja niihin liittyvien valintojen tueksi jo perusasteen opetuksessa tarjotaan opintojen ohjausta, jonka avulla voidaan kehittää yksilön valmiuksia tehdä elämänuraa ja koulutusta koskevia ratkaisuja. Tällöin yksilön on mahdollista saada henkilökohtaista ohjausta muun muassa koulunkäyntiin ja opiskeleluun liittyvissä asioissa kuten myös ammatinvalinta- tai jatko-opintoasioissa. Ohjausta antava tarjoaa tietoja ja materiaalia valintojen tueksi, jotta siirtymiset opilaitosten ja koulutustasojen välillä tulisivat sujuvaksi ja koulupudokkuuden riski pienentyisi. Opinnoissa ohjaava työntekijä pitää huolen siitä, että kaikki hakevat jonnekin opiskelemaan peruskoulun päätyttyä ja tämän ansiosta yhteishaussa hakematta jättäminen on nykyään suhteellisen harvinaista. (Aaltonen ym. 2003, 232; Ahola & Galli 2010, 132; Opetusministeriö 2005, 20.)

Koulutusta ja uravalintaa koskevassa ohjauksessa liikutaan tärkeiden teemojen äärellä, onhan kyseessä yksilön elämänvalintoihin ja elämänkulkuun liittyvät päätökset, joten on tärkeää antaa tilaa yksilön omalle toimijuudelle ja ajatuksille. Ohjauksen ei tulisi olla asiantuntijapainotteista ja ohjaajasta lähtevää, vaan ohjauksen tulisi tapahtua vuorovaikutuksellisesti ja yksilön tarpeisiin perustuen. (Pekkari 2006, 96.) Määttä (2014, 46) nostaa esiin sen, että ihminen on aktiivinen, jos hän kokee tulevansa hyväksytyksi ja olevansa kykenevä tekemään asioita sekä saadessaan päättää omista asioistaan. Ohjaus olisi siis parhaimmillaan asiakasta osallistavaa. Osallistavassa ja osallisuutta tukevassa ohjauksessa asiakasta muutetaan passiivisesta toiminnan tai avun kohteesta aktiivi-

seksi toimijaksi ja ajattelijaksi. Yksilö kokee myös voivansa vaikuttaa omiin asioihinsa ja itseään koskeviin päätöksiin. Osallisuutta edistämällä lisätään kokemuksellista hyvinvointia, pienennetään eriarvoisuuden tunteiden syntyä sekä riskiä jäädä syrjään yhteiskunnassa. Osallisuudesta voidaankin puhua eräänlaisena syrjäytymisen vastavoimana - osallisuudessa on kyse yksilön itse kokemastaan kuulumisuuden ja merkittävyyden tunteesta. (Särkelä-Kukko 2014, 36; Terveystieteiden tutkimuskeskus THL 2016, viitattu 1.3.2016.)

Kiipulasäätiön (2013, 47) julkaisussa viitataan Anna-Liisa Lämsään (2011), joka toteaa, että parhaiten selviävät ne nuoret, jotka saavat yhdenkin lähiympäristönsä aikuisen tukea ja ohjausta. Tämä ohjaaja voi hänen mukaansa olla vanhempi, opettaja tai vaikkapa sosiaalityöntekijä. Lämsä (2011), kuvaa myös nuorten tukiverkostojen moninaisuutta. Nuoren ympärillä saattaa siis olla paljon tahoja ja aikuisia, mutta tärkeintä on, että on joku, joka kuuntelee nuorta ja ottaa hänet tosissaan.

3.3 Nyky-yhteiskunnan vaatimusten vaikutus nuorten valintoihin

Koulutuksen voidaan ajatella kuuluvan kiinteäksi osaksi nuoruutta. Perinteisten, jopa vanhanaikaisten ajatusmallien mukaan elämänkulut, koulutuspolut sekä urakehitysprosessit ovat yksilön elämässä normatiivisia ja jollain tapaa putkimaisia, vaiheittain eteneviä asioita. Kuitenkin vakaat urat peruskoulusta suoraan jatkokoulutukseen ja sen jälkeen työelämään korvautuvat yhä useammin katkonaisilla ja suuntaansa hakevilla koulutuspoluilla sekä työelämäkokeiluilla. (Komonen 2001, 102.) Yhteiskunta kuitenkin jollain tapaa odottaa, että kaikki sen jäsenet käyvät ensin koulutuksensa ja sen jälkeen lisäarvoa tuottavina kansalaisina jatkavat työelämässä (Myrskylä 2011, 23).

Ajatellaan usein, että koulut olisi käytävä niin sanotusti ajallaan. Koulutusvelvollisuuteen on usein kasvettu jo kotona. Nuorilla voi olla näin ollen myös paineita vanhempien suunnalta hakeutua tietyille aloille tai tiettyihin kouluihin, mikä voi tuottaa nuorelle sisäisiä ristiriitoja oman itsensä toteuttamiseen suhteessa ulkopuolisiin odotuksiin. Motivaation puute ja kiinnostamattomuus voivat kuitenkin ajaa nuoren keskeyttämään koulutuksensa. (Komonen 2001, 133.) Olisi otetta-

va huomioon, että tämän päivän nuoret elävät kuitenkin hyvin erilaisessa yhteiskunnassa kuin heidän vanhempansa ja työelämä sekä opiskelu vaativat monenlaisia, uudenlaisia taitoja. Laaja-alaista osaamista sekä kommunikaatio-taitoja odotetaan aivan uudella tavalla eikä työn saaminen ole yhtä yksinkertaista kuin vanhempien nuoruudessa talouden kulta-aikoina. Lisäksi odotetaan jatkuvaa halua kehittää itseään sekä oppia jotain uutta. (Kosola 2008, 8.)

Individualistinen, yksilöllisyyttä korostava ajattelumalli on vallallaan eikä yhteiskunnassa ole välttämättä enää yhteistä linjaa oikeanlaisia arvoja sekä koulutusta kohtaan (Kosola 2008, 8). Nuoruudessa valintoihin kohdistuu erityisen kovaa painetta, kun monet päätökset ja valinnat, kuten opiskelupaikan valinta, ovat eräänlaisia portaita ja vaatimuksia matkalla aikuisuuteen. Kouluun ja opiskeluun liittyessä normatiivisia odotuksia ja yleisiä käsityksiä opiskelusta eräänlaisena institutionaalisenä jatkumona kohti aikuisuutta sekä ammattia, nuoria voi hämmentää odotusten ja mahdollisuuksien tuottama, ehkä jopa stressaava yhtälö. Institutionaaliset ja yhteiskunnalliset tekijät vaikuttavat siis keskeisesti muun muassa lainsäädännön kautta siihen, kuinka ja milloin työelämään siirrytään. (Komonen 2001, 102; Nurmi 2014, 19.)

Peruskoulun jälkeinen opiskelupaikattomuus tai työttömyys ei ole välttämättä kaikille nuorille kuitenkaan yhtä kohtalokasta tai sisällä suuria sosiaalisia riskejä - yleensä koulutuksesta ja työelämästä ulkopuolelle joutuminen ja syrjäytyminen ovat prosessi, joka muotoutuu usein yksilön elämänhistorian varrella pitkän ajan kuluessa. Siihen voivat johtaa sellaiset elämäntilanteet ja elämäkokemukset, jotka vaikuttavat nuoren motivaatioon aktivoitua. (Järvinen & Vanttaja 2013.) On todettu, että huono-osaisuus ja yhteiskunnan toimintaan osallistumattomuus korreloivat keskenään. Esimerkiksi vaalien äänestysprosentteja tutkimalla on huomattu, kuinka korkean työttömyyden alueilla äänestäminen vaaleissa on vähäistä. Yhteiskunnan ulkopuolelle jääneet henkilöt voivat usein kokea luottamuksen ympäröivään yhteisöön tai yhteiskuntaan hyvinkin heikkona. (Pajula 2014, 16.) Myös Myrskylä (2011) toteaa, että yhteiskunnallisten palvelujen ja järjestelmien ulkopuolelle jääminen voi olla syrjäyttävä tapahtumavyöhyke, joka voi vaikuttaa koko elinaikaan, mutta tietyissä tilanteissa se voi olla vain jopa luonteva ja arvostettu olotila: vanhemmuus ja lastenhoito tuottavat ymmärrettä-

västi taukoa koulutukseen ja työhön osallistumisesta. Väestöliitto (2014, viitattu 6.4.2016) nostaa kuitenkin esiin näkemyksen siitä, että nuoret, joilla on hyvä koulutustausta ja luottamusta tulevaisuuteen, ovat loppujen lopuksi yhteiskuntamme ja taloutemme voimavara.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tämän opinnäytetyön yhteistyökumppanina toimii Oulun Nuorten pajakeskus. Opinnäytetyömme toteutettiin kyselytutkimuksena pajakeskuksen 15 asiakkaalle, joilla ei ole toisen asteen tutkintoa. Tässä luvussa käsittelemme opinnäytetyömme tarkoitusta ja tavoitteita, tutkimuskysymyksiä, metodologisia lähtökoh-
tia, aineiston keruuta, aineiston analysointia sekä eettisyyteen ja luotettavuuteen liittyviä asioita.

4.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

Tutkimuksemme tarkoituksena on kuvailla ilman toisen asteen tutkintoa olevien Oulun Nuorten pajakeskuksen asiakkaiden kokemuksia ja näkemyksiä koulu- ja uravalinnoistaan sekä niihin saadusta ohjauksesta ja tuesta. Nämä nuoret ovat joko keskeyttäneet toisen asteen opintonsa ainakin kerran tai eivät jostain syystä ole peruskoulun jälkeen päässeet tai hakeutuneet jatko-opintoihin. Tulokset kuvailevat nuorten näkökulmasta tekijöitä heidän koulutus- ja uraratkaisujensa taustalla, ohjauksen onnistumisia tai puutteita, syitä ja seurauksia sekä toiveita annettavaa ohjausta ja tukea kohtaan.

Onnistunut ohjaus liittyen koulutukseen ja uravalintaan hyödyttää sekä nuoria että ohjausta antavia tahoja. Annetulla ohjauksella kuitenkin pyritään siihen, että nuori löytäisi itselleen mielekkään koulutuslinjan tai työpaikan ja sopivan suunnan omalle elämälleen. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa, joka hyödyttää Nuorten pajakeskusta, peruskouluja sekä toisen asteen oppilaitoksia ohjauspalveluiden kehittämisessä. Tavoitteen taustalla on pidemmän aikavälin tavoite niin yhteiskunnallisesti kuin yksilöllisestikin merkityksellisen koulutuksen mahdollistumisesta ja urapolkujen löytymisestä nuorelle. Yhteiskuntaan kiinnittyminen koulutuksen kautta on merkityksellinen erityisesti työllistymisen sekä yleisen hyvinvoinnin kannalta. Mahdollisimman luontevat ja stressittömät elämäntulkun liittyvät valinnat lisäävät nuorten hyvinvointia ja tukevat nuorta

oman identiteettinsä rakentamisessa, koulutuksen ollessa tärkeää tekijä tässä prosessissa. (Brandt 2007, 99.)

Tutkijoina meillä oli myös oppimistavoitteita. Tutkimuksellamme kehitämme kriittistä ja osallistavaa yhteiskuntaosaamista, joka on yksi keskeinen sosiaalialan työskentelyn kompetenssi. Sosionomi on työssään kykenevä osallistumaan yhteiskunnalliseen arvokeskusteluun sekä ottamaan osaa päätöksentekoon yhdessä asiakkaiden ja muiden toimijoiden kanssa tunnistaen epätasa-arvoa luovia rakenteita. Kompetenssiin kuuluu myös yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen. (Mäkinen ym. 2009, 132.)

Tavoitteena on oppia nuorten ohjaamisesta enemmän sekä saada arvokasta kokemusta kehittämistyötä edistävästä tutkimuksesta. Saimme nuorilta arvokasta, heidän kokemuksiinsa pohjautuvaa tietoa siitä, mihin kiinnittää huomiota omassa toiminnassa vastaisuudessa, kun puhutaan ohjauksesta ammatillisena toimintana. Toivoimme, että nuoret olisivat innostuneita ja yhteistyöhaluisia tutkimuksemme suhteen. Vastatessaan nuoret saivat niin suuren mahdollisuuden tuottaa näkemyksiään ja toiveitaan kuin halusivat. Annoimme heille kyselyn myötä mahdollisuuden vaikuttaa heidän omassa arkiyhteisössään pajakeskuksella. Piikkilä (2007, 111) nostaa esiin, että nuoria, jotka ovat erilaisten tuki- ja ohjauspalvelujen asiakkaita, tulisi kuulla kehittämistoiminnassa alusta alkaen. Suurin osa nuorista selviää koulutuksen siirtymävaiheista, kun he saavat tarvitsemiaan asiantuntijaohjauspalveluita riittävästi ja oikein ajoitettuna.

4.2 Tutkimuskysymykset

Tässä tutkimuksessa on määritelty kolme tutkimuskysymystä, joihin hankittiin vastauksia kyselylomakkeen tuottamalla aineistolla. Tutkimuskysymyksemme ovat seuraavat:

1. Millaisia kokemuksia ja näkemyksiä ilman toisen asteen tutkintoa olevilla Oulun Nuorten pajakeskuksen asiakkailla on koulutus- ja uravalinnoistaan?

2. Millaisia kokemuksia ja näkemyksiä ilman toisen asteen tutkintoa olevilla Oulun Nuorten pajakeskuksen asiakkailla on saamastaan tuesta ja ohjauksesta koulutus- ja uravalintoihinsa?
3. Millaisia kehittämisideoita ilman toisen asteen tutkintoa olevilla Oulun Nuorten pajakeskuksen asiakkailla on ura- ja koulutusvalintoihin annettavaan ohjaukseen ja tukeen?

Saadaksemme vastauksen tutkimuskysymyksiin kysyimme nuorten kokemuksia sekä näkemyksiä ohjauksen vaikuttavuudesta ja merkittävydestä, kokemuksia osallisuudesta, kuulluksi tulemisesta ja oman roolin aktiivisuudesta ohjaustilanteissa, jotka liittyvät ura- ja koulutusvalintoihin. Lisäksi tutkimuksessa kysyttiin niistä tekijöistä, jotka ovat mahdollisesti olleet nuorten eri päätösten taustalla kyseisissä valinnoissa.

Tunnistimme tausta-ajatuksena tutkimuksessamme sen, että ainakin osa kyselyyn vastaavista nuorista on kokenut jonkinlaista kehittämisen tarvetta saamisensa koulutus- ja uraohjauspalveluissa jollain taholla, koska heitä ei ole joko hyväksytty oppilaitokseen tai he ovat jättäneet opinnot kesken. Jokin on siis voinut mennä pieleen ja tutkimuksessa kysyttiin, että mikä mahdollisesti. Toisaalta myös kysyttiin, mitkä asiat ovat olleet onnistuneita tai myönteisiä nuorten näkökulmasta. Tutkimuksella pyritään yksilöllisten näkökulmien ja kokemusten kuvailuun.

4.3 Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat

Tutkimusaineisto sisälsi sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista aineistoa. Avoinmet kysymykset tuottivat kvalitatiivista eli laadullista tietoa, kun taas monivalintakysymykset kvantitatiivista eli määrällistä tietoa. Kvantitatiivisten eli määrällisten kysymysten avulla selvitetään lukumääriin liittyviä asioita (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Ylänne & Paavilainen 2011, 83). Huomioimme sen, että jokainen vastaus ja taustalla oleva kokemus on yksilöllinen, vaikka määrällisesti jotain vastausta olisi enemmän kuin yksi. Vaikka toteutimme tutkimuksen kyselynä, johon oli annettu paljon erilaisia vaihtoehtoja valmiiksi, otimme silti huomi-

oon erilaisten näkemysten kirjon sekä niiden tuottaman monipuolisuuden tutkimuksellemme. Suhtaudumme kyselyyn vastaaviin nuoriin kokonaisvaltaisina yksilöinä, joilla on henkilökohtaisia kokemuksia ja näkemyksiä sekä erilaiset taustat, joista kaikki ovat merkityksellisiä. Kvalitatiivisen tutkimuksen periaattein tutkimuksen aineistosta ei pyritä tekemään päätelmiä yleistettävyyttä silmällä pitäen. Jokaisella kyselyyn vastaavalla nuorella on puolueettomasti, tasavertaisesti painoarvoa. (Hirsjärvi ym. 2009, 182; Hakala 2015, 23.)

Tutkimuskysymyksiin ei liity oletuksia tietynlaisista vastauksista, vaan laadullisen tutkimuksen hengessä tavoittelemme mahdollisuutta ymmärrykseen ja kuvailuun nuorten tuomien kokemusten sekä näkökulmien kautta. Viitekehysten myötä tarjoamme tiettyjä vastausvaihtoehtoja tiettyihin kysymyksiin, mutta kyselyn tulosten todellinen anti ja yksilöllinen kokemuskohtaisuus nousevat esiin avoimien kysymysten myötä. Laadullista tutkimusta kutsutaankin usein ymmärtäväksi tutkimukseksi (Tuomi & Sarajärvi 2013, 28).

Päädyimme tutkimusmenetelmänä sähköiseen kyselylomakkeeseen, vaikka tutkimuksemme on yhtä lailla kvalitatiivinen kuin kvantitatiivinenkin. Viime vuosina ovat yleistyneet sellaiset tutkimukset, jotka rikkovat kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen välistä raja-aitaa hyödyntämällä molempia tutkimusotteita ja niiden mukaisia menetelmiä samassa tutkimuksessa, toisiaan täydentävinä suuntauksina (Hirsjärvi ym. 2015, 136). Koimme, että tämä oli hyvä ratkaisu useastakin syystä. Nykynuoret ovat tottuneet käyttämään sähköisiä väyliä tiedon antamiseen ja saamiseen. Kyselylomake mahdollisti myös nuorten anonymiteetin sekä antoi tilaa nuorille vastata omassa tahdissaan ja haluamiaan määriä. Kyselylomaketta käyttämällä mahdollistui myös useamman vastaajan ottaminen mukaan tutkimukseen - haastattelumenetelmä olisi ajankäytön vuoksi vaatinut meitä pitäytymään vain noin viidessä haastateltavassa. Useampi vastaaja tuottaa myös sellaista tietoa, jota työelämä ja etenkin yhteistyökumppanimme pystyy paremmin hyödyntämään.

4.4 Aineiston keruu

Valitsimme tutkimukseen Oulun Nuorten pajakeskuksen asiakkaat, joilla ei ole toisen asteen tutkintoa. Keräsimme tutkimusaineistomme Webropol 2.0 - verkkokyselylomakkeella. Pyrimme laatimaan kyselylomakkeestamme nuorilähtöisen, mutta samalla tutkimuksen tilaajalle hyödyllisen. Kyselylomake (liite 2) muodostui määrällisistä ja laadullisista kysymyksistä, joiden taustalla olivat viitekehuksesta nousseet teemat, jotka saivat lopullisen muotonsa vasta tulosten analysoinnissa. Otimme huomioon myös nuorten mahdollisen tarpeen kertoa kokemuksistaan ja näkemyksistään laajemmin, jolloin annoimme mahdollisuuksia avoimiin vastauksiin.

Kyselytutkimus tuli ennen kyselyn toteuttamista tiedoksi pajakeskuksen työntekijöille, jotka esittelivät tutkimuksen potentiaalisille, tutkimuksemme rajaukseen sopiville vastaajille. Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, että tutkimussuunnitelma muotoutuu tutkimuksen edetessä, jolloin se toteutetaan joustavasti ja suunnitelmia voidaan muuttaa olosuhteiden mukaisesti (Hirsjärvi ym. 2009, 164). Kyselyn toteuttamisen yhteydessä näytetyssä saatekirjeessä (liite 1) ilmaistu opinnäytetyömme nimi kuitenkin muuttui työn loppuvaiheessa nykyiseen muotoonsa, jotta se vastaisi paremmin tutkimuksen sisältöä. Lisäksi jos yhteistyökumppanimme olisi halunnut jotain muutoksia kyselytutkimuksemme sisältöön ennen varsinaista toteutusajankohtaa, olisi se ollut mahdollista. Yhteistyökumppanimme puolelta ei kuitenkaan tullut korjaus- tai lisäysehdotuksia tutkimukseemme liittyen.

Asiakkailla oli vapaus valita, osallistuvatko he kyselyyn. Lähtökohtaisesti tutkimukseen saivat osallistua pajakeskuksella kaikki ilman toisen asteen tutkintoa olevat nuoret eli tutkimuksen mahdollinen kokonaisaineisto. Suurin osa kyselyyn vastaajista oli täysi-ikäisiä, joten huoltajien suostumusta ei tarvittu. Tavoitteena oli, että mahdollisimman moni olisi halukas vastaamaan kyselyyn, jotta kokemuksia ja näkemyksiä saadaan mahdollisimman kattavasti ja jotta olisi mahdollista aineiston analyysivaiheessa kuvailla kokemuksia mahdollisimman paljon. Emme määritelleet vaadittavaa vastaajien määrää, sillä jokainen vas-

tannut nuori on todellinen ja aito tapaus, joka edustaa sellaisenaan laadullista tutkimusta (Hirsjärvi ym. 2009, 162).

Webropol-kyselylomakkeen rakenne oli muotoiltu siten, että vastaajalla oli mahdollisuus valita sopiva vaihtoehto vastaukselle, ilmaista omaa mielipidettään avokysymyksiin tai jättää halutessaan tiettyihin kysymyksiin vastaamatta. Lomaketutkimuksessa voidaan yhdistää avoimia kysymyksiä ja valmiita vastausvaihtoehtoja tarjoavia kysymyksiä, jolloin avoimien kysymysten pohjalta voidaan hakea vastaajien itse asioille antamia merkityksiä (Ronkainen, Pehkonen ym. 2011, 90). Kysely oli kontrolloitu, informoitu kysely, jolloin jaoimme tutkijoina kyselylomakkeen verkkolinkin henkilökohtaisesti paikan päällä kertoen kyselyn tarkoituksesta ja vastaten nuorilta heränneisiin kysymyksiin vastausprosessin aikana (Hirsjärvi ym. 2009, 197). Kysely toteutettiin pajakeskuksen ATK-tilassa kahtena päivänä juhannusta edeltävällä viikolla vuonna 2016. Tilanteissa oli mukana myös yksi pajakeskuksen työntekijä, joka oli hankkinut mukaan kyselyyn vastaavat nuoret. Monitorilta heijastettiin näytölle kyselyn saatekirje ja jokaisen tietokoneen viereen oli tulostettuna linkki kyselyyn, jonka nuoret saivat helposti auki etsimällä internetin osoitekentästä. Jos jotain teknisiä ongelmia ilmeni, nuorta autettiin.

Aluksi esittäydymme ja esittelimme tutkimuksemme tarkoituksen, tavoitteet ja merkityksellisyyden. Tiedotimme tutkimuksen luotettavuudesta, eettisyydestä ja turvallisuudesta. Tutkimukseen oli mahdollista vastata vain näinä kahtena päivänä pajakeskuksella, minkä jälkeen kyselyn linkki suljettiin. Vastaajien ei tarvinnut huolehtia antamiensa tietojen väärinkäyttömahdollisuuksista, koska tutkimukseen vastaaminen ei edellyttänyt omien henkilötietojen antamista, jolloin vastaukset käsiteltiin anonyymisti. Saatekirjeeseen oli kirjoitettu, että yksittäistä vastaajaa ei voida tunnistaa vastaajista, millä tarkoitimme sitä, että yksittäisen vastaajan henkilöllisyyttä ei voida selvittää kyselystä tai tuloksista. Pajan työntekijällä oli kuitenkin tieto kyselyyn osallistuneista asiakkaista, jotta elokuvalipujen jakaminen oikeille henkilöille mahdollistuisi.

Tutkimuksemme ei vaatinut suuria kustannuksia. Nuorten pajakeskus hankki elokuvaliput kaikille kyselyyn vastanneille, pieneksi houkuttimeksi kyselyyn osal-

listumiselle. Työnjaollisesti velvoitteet jaettiin tasaisesti. Kyselyn kahtena toteutuspäivänä yksi tutkimuksen toteutukseen osallistuneista jäsenistä ei päässyt paikalle terveydellisistä syistä ja toisena kyselypäivänä paikalle pääsi meistä vain yksi, mutta tutkimuksen työmäärät tasattiin niin, että kaikilla osallistujilla oli yhdenvertainen mahdollisuus ja velvollisuus osallistua.

4.5 Aineiston analysointi

Tutkimuksesta kirjoittaminen ei ole pelkästään raportointia, vaan myös tulkintaa ja muodon antamista tiedolle (Ronkainen, Pehkonen ym. 2011, 47). Aineisto analysoitiin teemoittelun avulla. Sekä tutkimuksen viitekehystä että kyselytutkimuksen aineistosta etsittiin sellaisia aiheita, teemoja, jotka olivat olennaisia tutkimuskysymysten kannalta ja joiden alle sijoittuvien kokemusten ja näkemysten kautta pyritään vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Pääteemoiksi muodostuivat ura- ja koulutusvalintojen taustalla olevat syyt, seuraukset ja haasteet, ammattilaisen ohjauksen, tuen ja tiedon rooli sekä asiakkaiden kehittämisideat ja toiveet ohjaavien tahojen työhön. Teemojen tueksi voidaan nostaa sitaatteja tuotetuista avoimista vastauksista. (Taanila 2007, viitattu 19.5.2016.) Teemoittelussa on kyse aineiston pilkkomisesta ja ryhmittelystä erilaisten teemojen eli aihepiirien mukaan. Näiden teemojen alle etsitään aineistosta jokaista teemaa kuvaavia näkemyksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 93.)

Määrällistä aineistoa on mielekästä hyödyntää tulosten raportoinnissa, sillä kyselylomakkeen määrällisistä kysymyksistä saa aineistoa muun muassa opintojen keskeyttämiseen liittyviin taustatekijöihin ja on enemmän selittävää. Avoimien kysymysten aineisto taas antaa laadullisuutta. Kvantitatiivisia kysymyksiä olemme kuitenkin analysoineet teemojen myötä laadullisestikin, sillä tuloksiin aineistoa tuottivat muun muassa sellaiset vaihtoehdot, joita kukaan ei valinnut. Aineiston tulkitseminen tapahtuu tietyn teoreettisen kehikon, tässä tapauksessa tutkimuksen viitekehysten, lävitse (Ronkainen, Pehkonen ym. 2011, 101).

4.6 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Kyselyyn osallistuminen oli nuorille vapaaehtoista. Jos he eivät halunneet osallistua tai kertoa omasta koulutushistoriastaan, heitä ei pakotettu siihen. Kyselyyn osallistumisen määrä jäi siis täysin asiakkaiden omien valintojen varaan. Sosiaalialan eettisiin arvoihin kuuluu se, että jokaisella ihmisellä on oikeus omiin valintoihinsa sekä oikeus toteuttaa itseään - edellyttäen sitä, että yksilö ei omilla valinnoillaan loukkaa toisten samaa oikeutta. Valinnoista seuraa myös vastuu seurauksista. Sosiaalialan ammattilaisen tulisi kuitenkin antaa asiakkaan tehdä ensisijaisesti omat valinnat elämäänsä liittyen. Valintojen teon mahdollisuus on keskeinen osa ihmisyyttä, jolloin itsenäiset päätökset tuovat mukanaan arvokkuutta. Nuoria ohjaavien työntekijöiden tulisi luottaa nuoren omiin mielipiteisiin ja tietoihin sekä kunnioittaa niitä, etenkin kun kyse on nuoren omasta elämästä. (Talentia ry 2013, 15.) Eettisyyteen liittyy myös se, että vastaajille kerrottiin kaikki tarpeellinen siitä, mitä tutkitaan ja mihin tietoa käytetään. Tutkimuksesta ei aiheutunut haittaa eikä vahinkoa vastaajille. (Ronkainen, Pehkonen ym. 2011, 123.)

Pajakeskuksen henkilökunta otti vastuun vastaajien hankkimisesta, koska heillä on tieto siitä, ketkä sopivat tutkimuksemme rajaukseen. Työntekijöillä oli tutkimuksen luotettavuuden nimissä velvoite huolehtia siitä, että vastaajajoukkoon ei valikoitunut esimerkiksi vain puolueellisia tai oletettavasti vastausten kattavuuden suhteen aktiivisia nuoria. Tutkimuksen toteuttamisen jälkeen huomasimme tuloksissa käyneen virheen vastaajien hankkimisessa ja kyselyyn oli vastannut myös kaksi sellaista nuorta, joilla oli jo toisen asteen tutkinto, mutta he olivat keskeyttäneet viimeisimpänä korkeakouluopintonsa. Tunnistamme tämän ehdottomasti vaikuttavan tulosten absoluuttiseen luotettavuuteen, koska näin kaikki vastaajat eivät kuulu rajaamaamme vastaajajoukkoon eli niihin nuoriin, joilla ei ole toisen asteen tutkintoa. Teimme kuitenkin eettistä puntarointia ja päätimme säilyttää nämä vastaajat kyselyssämme, koska koimme, että heiltäkin saatu kokemuspalaute on tärkeää pajakeskukselle.

Kyselylomake tutkimusmenetelmänä tuottaa jo itsessään haasteen työn luotettavuudelle. Kyselylomakkeella ei ole mahdollista varmistua siitä, miten vakavas-

ti vastaajat ovat ottaneet tutkimuksen, jolloin ei voida olla täysin varmoja, ovatko he vastanneet rehellisesti ja huolellisesti. Tutkimuksen luotettavuutta lisäämme myös kertomalla tarkasti tutkimuksen toteuttamisesta. (Hirsjärvi ym. 2014, 195, 232). Olemme raportoineet kaikki muutokset ja toimet rehellisesti ja avoimesti tähän raporttiin.

5 NUORTEN KOKEMUKSIA JA NÄKEMYKSIÄ KOULUTUS- JA URAVALINNOISTAAN SEKÄ NIIHIN SAADUSTA OHJAUKSESTA JA TUESTA

Tämän tutkimuksen tuloksilla kuvaillaan nuorten, joilla ei ole toisen asteen tutkintoa eli lukiokoulutusta tai ammatillista tutkintoa, kokemuksia ja näkemyksiä liittyen heidän ura- ja koulutusvalintoihinsa sekä saatuun ohjaukseen ja tukeen. Kyselyn tulokset analysoitiin teemoittelulla nostaan esiin tutkimusaineistosta keskeisesti esiin nousevia teemoja. Tässä luvussa otsikoidut pääteemat syntyivät pitkälti jo kyselylomakkeen rakenteesta sekä kysymyksistä ja kysymysten perusta taas oli tutkimuksen viitekehysessä.

Kyselyyn vastasi yhteensä 15 Oulun Nuorten pajakeskuksen asiakasta, joista 11 oli iältään 20-24-vuotiaita. Yksi vastaaja oli 16-19-vuotias ja kolme vastaajaa iältään 25-vuotiaita tai vanhempia. Kyselyssä kartoitettiin vastaajien viimeisin koulutus. Kolme vastaajista oli viimeisimpänä käynyt peruskoulun, mutta ei ollut aloittanut jatko-opintoja. Viisi vastaajaa oli aloittanut lukion, mutta keskeyttänyt. Toiset viisi olivat aloittaneet ammatilliset opinnot, mutta keskeyttäneet. Keskeytettyjä tutkintoja olivat turvallisuusalan, puualan, kone- ja metallialan, sosiaali- ja terveysalan, vaatetusalan perustutkinnot sekä koulunkäynninohjaajan tutkinto. Yksi vastaaja oli keskeyttänyt kolme ammatillista tutkintoa. Yksi näistä ammatillisen tutkinnon keskeyttäneistä oli keskeyttänyt opiskelun myös lukiossa kahden vuoden jälkeen. Vastajiin päätyi myös kaksi sellaista vastaajaa, jotka olivat viimeisimpänä keskeyttäneet opintonsa yliopistossa. Teimme tulosten analysointivaiheessa teknisistä syistä siirron ja laitoimme toisen näistä yliopistopinnot keskeyttäneistä "jokin muu, mikä?"-vaihtoehdon alle, joihin kuuluu anetuista vaihtoehdoista ulkopuoliset vaihtoehdot. Toinen yliopiston keskeyttänyt oli kuitenkin vastannut "jokin muu, mikä?"-vaihtoehdon, joten koimme järkeväksi tehdä tällaisen siirron, jotta ammatillisten tutkintojen keskeyttäneiden määrä ei vääristyisi.

Kyselyyn vastanneista 13 on opiskellut viimeisimpänä jossain Oulun alueen oppilaitoksessa. Oulun alueeseen kuuluvat vuonna 2016 Haukipudas, Kiiminki, Oulu, Oulunsalo sekä Yli-li. Muut kaksi vastaajaa olivat opiskelleet viimeisimpänä Keminmaassa.

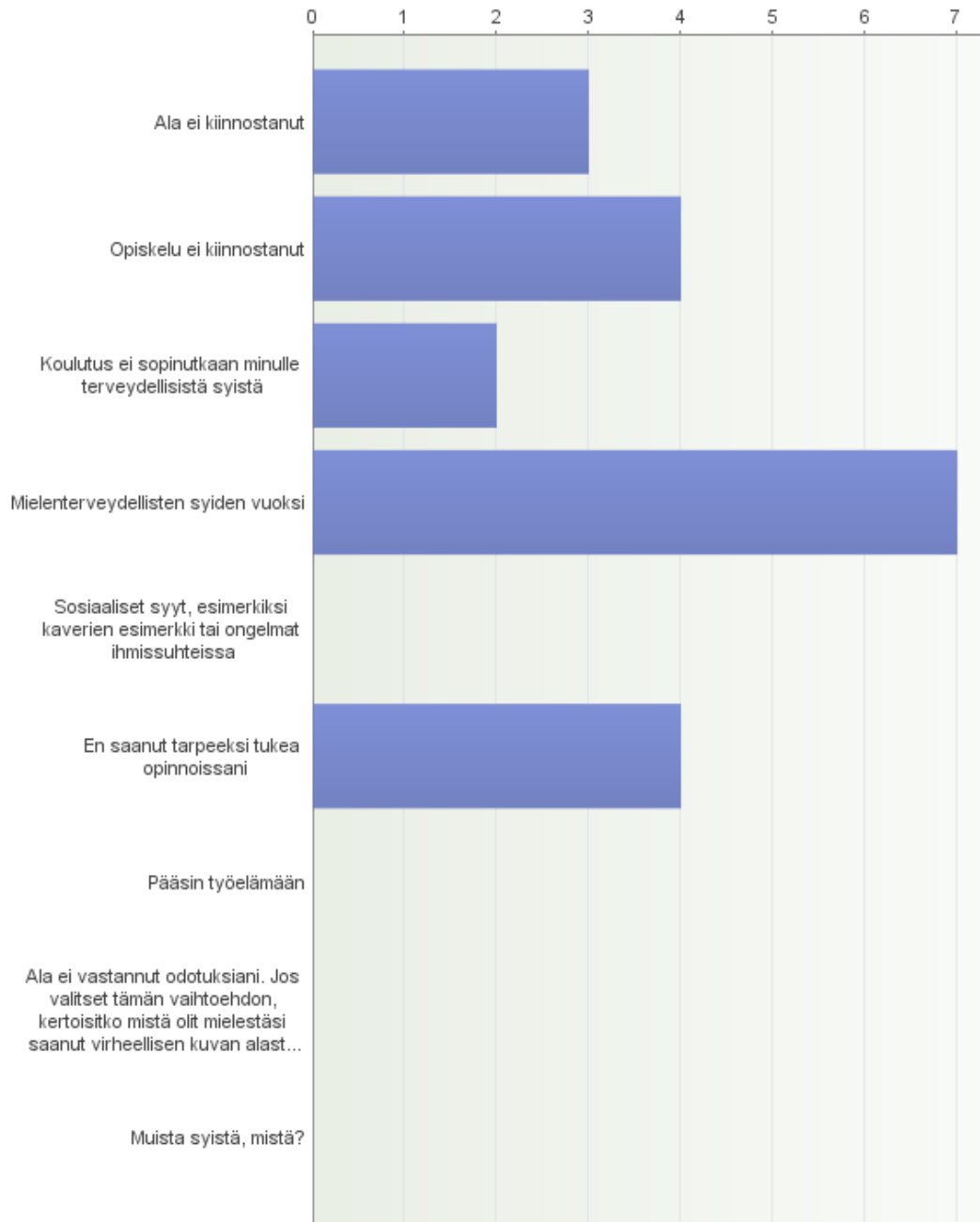
Pajajaksolle Oulun Nuorten pajakeskukseen kaikista vastanneista neljä oli ohjautunut TE-toimiston kautta, kolme työvoiman palvelukeskuksesta, kolme sosiaalipalvelujen kautta, kolme Byströmin nuorten palveluista, yksi etsivän nuorisotyön kautta ja yksi oppilaitoksesta.

5.1 Ura- ja koulutusvalintojen taustalla olevat syyt, seuraukset ja haasteet

Kyselyssä niillä, jotka olivat keskeyttäneet viimeisimmät opintonsa, oli mahdollisuus kuvata monivalinnan avulla syitä keskeyttämiselle. Kysymyksessä oli mahdollista vastata useita eri vaihtoehtoja eli yhdellä nuorella voi olla useampiakin syy keskeyttämisensä taustalla. Vastaajia tähän kysymykseen oli 11, joista yksi on keskeyttänyt opinnot yliopistossa ja loput kymmenen joko lukion tai ammatilliset opinnot.

Merkittävimmät syyt keskeyttämiselle olivat mielenterveydelliset syyt, jotka oli valinnut seitsemän vastaajaa eli lähes puolet koko kyselyn vastaajista. Neljä vastaajaa oli valinnut syyksi sen, että opiskelu ei kiinnostanut. Kolmella vastaajalla alan kiinnostamattomuus oli syynä keskeyttämiselle. Neljä vastaajaa oli sitä mieltä, että ei ollut saanut tarpeeksi tukea opinnoissaan.

Kysyttäessä opintojen keskeyttämisen syitä, yksikään vastaaja ei vastannut sosiaalisten syiden, kuten kaverien esimerkin tai ihmissuhdeongelmien tai työelämään pääsemisen olleen syynä keskeyttämiselle. Kukaan vastaaja ei myöskään kokenut keskeyttäneensä opintoja sen takia, että ala ei olisi vastannut odotuksiaan eikä siitä syystä maininnut, mistä olisi saanut virheellisen kuvan alasta. Kuviossa 1 esitetään syyt nuorten koulun keskeyttämisen taustalla.

KUVIO 1 Syyt nuorten opintojen keskeyttämisen taustalla. Nuoret saivat valita useita eri vastausvaihtoehtoja.

Kyselyssä kartoitettiin myös niitä asioita, joita nuoret pitävät tärkeinä opiskelupaikkaa tai urasuuntausta valitessaan. Kaikki 15 vastaajaa vastasivat kyseiseen kysymykseen. Tärkeimpinä tai jopa pakollisina valintoja tehdessä koettiin selkeästi omat myönteiset mielikuvat alasta, työllistyvyys ja itsensä kehittämisen

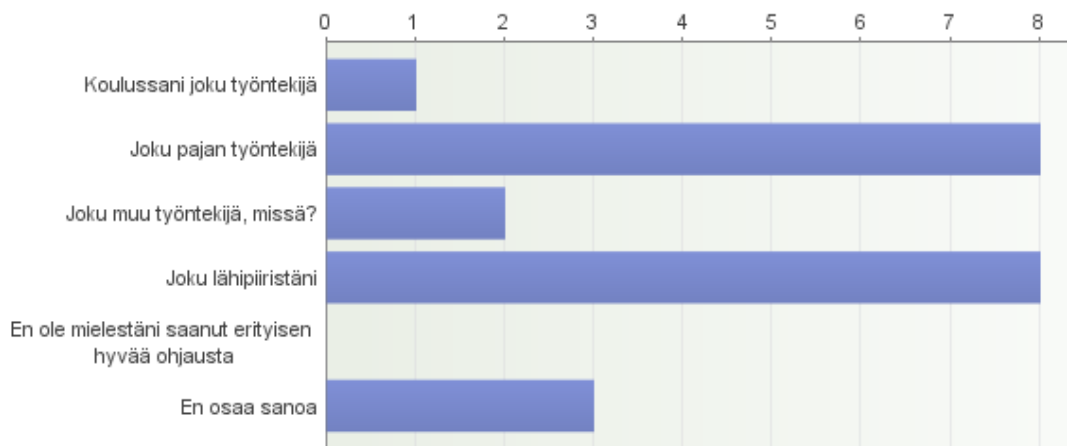
mahdollisuus. Useimmille vastaajille oli myös jollain lailla tärkeää oma aikaisempi harrastuneisuus ja kiinnostuksen kohteet. Vähiten tärkeinä, mahdollisesti ei lainkaan tärkeinä pidettiin pääosin vastaajien keskuudessa ystävien mielipidettä, perheen mielipidettä ja opintojen keston lyhyttä. Vastauksissa huomiota herätti myös se, että yhteensä viisi vastaajaa oli nimennyt pakolliseksi tai todella tärkeäksi saadun ohjauksen ja neuvonnan valintoihin liittyen, mutta seitsemällä vastaajalla eli lähes puolella mielipide tähän samaan asiaan oli "en osaa sanoa". Taulukossa 1 on esitetty tarkemmin vastausten jakautuminen eri osa-alueille.

TAULUKKO 1 Kuinka tärkeinä vastaajat pitävät mitäkin asioita tehdessään ura- ja koulutusvalintoja

	Ei lain- kaan tärkeä	Jonkin verran tärkeä	En osaa sanoa	Tärkeä	Todella tärkeä	Pakol- linen
Palkkaus	0	4	5	3	2	1
Työllistyvyys	0	1	1	6	4	3
Perheen mielipide	4	6	2	1	2	0
Ystävien mielipide	8	3	1	3	0	0
Omat myönteiset mielikuvat alasta	1	1	0	6	4	3
Omat myönteiset mielikuvat oppilaitoksesta	1	3	4	3	1	3
Saatu ohjaus ja neuvonta valintoihin liittyen	1	1	7	1	3	2
Mahdollisimman lyhyt opintojen kesto	6	2	4	1	1	1
Oma aikaisempi harrastuneisuus ja kiinnostuk- sen kohteet	1	3	1	4	3	3
Itsensä kehittämisen mahdollisuus	1	0	0	6	6	2
Ammatin arvostettavuus	2	4	5	2	1	1
Yhteensä	25	28	30	36	27	19

5.2 Ammattilaisen ohjauksen, tuen ja tiedon rooli ura- ja koulutusvalinnoissa

Kyselyyn vastanneista nuorista lähes kaikki eli kymmenen oli useiden valittavien vaihtoehtojen joukosta saanut hyvää ohjausta ura- ja koulutusasioihin Oulun Nuorten pajakeskuksella. Kaksi nuorta vastasi oppilaitoksen kohdalla saaneensa hyvää ohjausta lukiossa, yksi Byströmin nuorten palveluissa ja loput neljä vastasi “en osaa sanoa”. Kysyimme, kuka on osannut ohjata nuoria opiskeluun ja uraan liittyvissä valinnoissa erityisen hyvin ja tähänkin nuoret saivat valita halutessaan useita vaihtoehtoja. Kaikista vastaajista kahdeksan piti jonkun pajan työntekijän osanneen ohjata erityisen hyvin. Sama määrä vastanneita piti jonkun lähipiiristä ohjanneen heitä kyseisellä tavalla, työntekijä koulusta yhden vastaajan kohdalla, muista työntekijöistä mainittiin kahden vastaajan kohdalla sosiaalityöntekijä ja ohjaaja Byströmin nuorten palveluista. Loput kolme vastasi “en osaa sanoa”. Tämän kysymyksen vastaukset on esitetty kuviossa 2.

KUVIO 2 Henkilöt, jotka ovat osanneet ohjata nuoria opiskeluun ja uraan liittyvissä valinnoissa erityisen hyvin. Nuoret saivat valita useita eri vaihtoehtoja.

Jos nuori oli saanut jossakin hyvää ohjausta liittyen ura- ja koulutusasioihin tai joku on osannut ohjata nuorta erityisen hyvin, vastaajia pyydettiin kertomaan avoimen kysymyksen tekstikenttään, mikä ohjauksessa onnistui. Ohjauksen

onnistumisen sisältöjä kuvasi kahdeksan nuorta. Vastauksista ilmeni jokaisen nuoren kertomana erilaisia seikkoja. Yhdelle nuorelle välitettiin ajankohtaista tietoa muistuttamalla yhteishausta usein. Toisen nuoren mukaan ohjaaja oli neuvonut häntä tarkasti sellaisissa käytännön toimenpiteissä, kuten hakemusten täyttämässä ja opiskelupaikan vastaanotossa, jotka olisivat nuorelle vastaisuudessa ajankohtaisia. Nuoren auttaminen eteenpäin epävarmuudessa mainittiin sen suhteen, mitä voisi tehdä, kun ei tiedä, minne haluaisi mennä opiskelemaan. Nuoren omista haaveista ja suunnitelmista käsin oli neuvottu nuorelle parhaalla tavalla, mitä kannattaisi tehdä, ennen kuin pääsee opiskelemaan haluamalleen alalle. Yhtä nuorta kohtaan oltiin kannustavia eikä hänen haaveitaan torjuttu sellaista alaa kohtaan, johon pääseminen edellyttäisi nuoren mukaan paljon töitä. Yhden vastanneen nuoren tilanteessa useampien opintojen keskeydyttyä nuori ei enää halunnut pajajakson aikana hakeutua opintoihin, vaan hakea suoraan töihin.

Nuorta autettiin pajalla myös muissa kuin opiskeluun ja työhön liittyvissä asioissa, mikä avasi ovia hänen elämässään. Ohjaaja ei hänen mukaan luovuttanut, vaan kartoitti hänen kiinnostuksen kohteitaan ja koulutuskokeilun myötä nuori myöhemmin haki ja pääsi opiskelemaan. Ohjaaminen pajakeskukseen ja sen mahdollisuuksista kertominen nuoren kesken olevan koulutuksen suhteen oli yhden nuoren mainitsema onnistunut ohjaukokemus. Suurimmaksi osaksi nuorten kokemukset kertovat ohjauksen onnistumisesta pajakeskuksella.

Nuori sai myös vastata halutessaan, mikä ohjauksessa oli epäonnistunut, jos nuori ei ollut saanut mielestään hyvän ohjausta tai kukaan ei ollut osannut ohjata nuorta erityisen hyvin. Kumpaankaan kysymykseen ei vastattu kielteisesti, mutta kaksi vastaajaa kertoivat tekstikenttään kokemuksistaan: innostuksen puute opintoja kohtaan oli yhdellä nuorella säilynyt läpi useiden kokeilujen ja toisen mukaan nuoriin samaistuminen tai asioiden ajattelemisen heidän näkökulmastaan on monille aikuisille haastavaa.

5.2.1 Ohjaus, tuki ja neuvonta Oulun Nuorten pajakeskuksella

Kaikki vastanneet nuoret kokivat saavansa Oulun Nuorten pajakeskuksella tukea, ohjausta tai neuvontaa liittyen uraan ja koulutukseen: lähes kaikki helposti tarvittaessa ja vain yksi vastasi saavansa jonkin sitä jonkin verran. 11 nuorta tarkensi vastaustaan avoimen kysymyksen tekstikenttään. Noin puolet vastanneista kertoivat, että pajakeskuksen työntekijältä saa aina tarvitsemaansa tukea, ohjausta tai neuvontaa halutessaan kysymällä. Yksi nuori uskoi, että tukea koulutukseen tai työhön liittyen saisi kysymällä apua, vaikka ei ollut vielä tulevaisuuttaan näiltä osin pohtinut. Yksi nuori totesi, että oli saanut kysymättäkin neuvoa pajakeskuksesta. Osa nuorista totesi myös, että tietoa ja tukea saa, jos vain tarvitsee tai haluaa. Valmentajaan saa tarvittaessa yhteyden ja nuoren asiaan tarvittava tieto hankitaan, jos sitä ei ole saatavilla.

“Ohjaajalta saa tietoa, jos tarvitsee. En ole juurikaan jutellut koulutuksestani, mihin haluaisin, sillä minun täytyy itse tehdä päätös tulevien opintojen suhteen.”

Yksi vastannut nuori oli saanut pajakeskuksesta apua sellaisiin asioihin elämän muilla osa-alueilla, joita ei kertomansa mukaan olisi muuten osannut tai jaksanut hoitaa. Pajalla oli autettu eteenpäin eikä annettu luovuttaa. Yksi vastannut kertoi työntekijöiden kanssa käydyn keskustelun auttaneen häntä myös jatko-suunnitelmissaan:

”Yksilövalmentajan ja ohjaajan kanssa käyty keskustelu, joka pidetään yleensä pajajakson lopussa, oli minusta tarpeellinen ja auttoi minua suunnittelemaan koulutusreitini.”

Nuorille oli yhteensä kolme kysymystä heidän kokemuksiinsa ja näkemyksiinsä perustuvista mahdollisuuksistaan osallistua ja vaikuttaa, kuulluksi tulemisesta, ohjauksen sopivuudesta sekä nuoren roolin aktiivisuudesta itse pajakeskuksella tapahtuvissa ohjaustilanteissa. Osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien suhteen pajalla tapahtuvissa ohjaustilanteissa liittyen opiskeluun ja uravalintaan neljä nuorta vastasi kokevansa mahdollisuuksien olevan todella hyvät, yli puolet

vastasivat kokevansa mahdollisuuksien olevan hyvät, yksi mahdollisuuksien olevan keskinkertaiset ja yksi ei osannut sanoa. Ohjauksen sopivuudesta pajalla ja kuulluksi tulemisesta oli yhteinen kysymys, johon kaikista vastaajista kuusi koki tulevansa aina kuulluksi ja ohjauksen olevan erittäin sopivaa. Neljä vastaajaa koki tulevansa lähes aina kuulluksi ja ohjauksen olevan sopivaa ja loput viisi yleensä kuulluksi ja ohjauksen olevan usein sopivaa. Pajakeskuksella ohjaustilanteissa roolinsa aktiiviseksi koki kuusi vastaajaa, roolinsa melko aktiiviseksi neljä vastaajaa ja vain vähän aktiiviseksi kaksi vastaajaa. Loput kolme vastaajaa ei osannut sanoa. Avoimen kysymyksen tekstikenttään nuoret saivat halutessaan tarkentaa vastauksiaan näihin kysymyksiin kertomalla mahdollisista ajatuksistaan. Kaksi nuorta perusteli vastauksiaan: yksi vastaaja koki tulevansa yleensä kuulluksi, sillä on vähän asioita, joiden kohdalla pitäisi tulla kuulluksi ja toinen kertoi olevansa vaihtelevasti aktiivinen ohjaustilanteissa, eikä siksi osannut sanoa.

5.3 Toimivaa ja parannettavaa – nuorten kehittämisisideat ja toiveet ohjaavien tahojen työhön

Nuorille annettiin mahdollisuus kertoa mahdollisia kehitysideoita, joita pajakeskus ja oppilaitokset voivat mahdollisuuksien mukaan hyödyntää. Kyselyyn vastanneilla nuorilla on kuitenkin monenlaista kokemusta ja ajatusta ohjausprosessin toiselta puolen. Kyselyssä toiveita ja ehdotuksia kehittämiseen kysyttiin erikseen oman edellisen oppilaitoksen suhteen sekä pajakeskuksen työntekijöiden osalta. Nuoret saivat vapaasti kertoa, millaista tukea ja tietoa ura- ja koulutusasioihin he haluaisivat tai olisivat toivoneet näistä paikoista. Näkemyksiä ja kokemuksia kysyttiin myös väittämien kautta, jolloin nuoret arvioivat väittämiä viimeisimpien kokemustensa mukaan eri asteikoilla. Taulukossa 2 on esitetty tarkemmin vastausten jakauma.

TAULUKKO 2 Väittämien arviointi viimeisimpien kokemusten kautta

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	Yhteensä
Koulussani panostettiin tarpeeksi ammatinvalinnan ja koulutuksen ohjaukseen	1	3	7	4	0	15
Pajakeskuksella panostetaan tarpeeksi ammatinvalinnan ja koulutuksen ohjaukseen	0	1	0	4	10	15
Olen tietoinen niistä työntekijöistä, joilta voin saada tukea ja ohjausta koulutukseen ja ammatinvalintaan liittyvissä kysymyksissäni	0	0	1	2	12	15
Saamani ammatinvalintaa ja koulutusta koskeva ohjaus on ollut asiantuntevaa ja vastannut tarpeisiini	0	0	2	9	4	15
Olen saanut asiallista kohtelua, jos minulla on ollut ohjauksen tai neuvonnan tarve koulutukseen ja ammatinvalintaan liittyvissä asioissa	0	0	1	4	10	15
Sain yhteishakua varten tarpeeksi tietoa erilaisista koulutuksista ja oppilaitoksista	0	0	8	1	6	15
Koen, että pajajaksosta on hyötyä tulevaisuuden suunnitelmilleni	0	0	0	4	11	15
Yhteensä	1	4	19	28	53	105

Vastaajia pyydettiin arvioimaan viimeisimpien kokemuksiensa mukaan väittämiä liittyen lähinnä ohjaukseen ja saamaansa tietoon. Osa kysymyksen väittämistä liittyi joko kokemuksiin oppilaitoksessa tai pajalla, mutta suurin osa oli yleisluontoisempia. Kaikki 15 vastaajaa vastasivat tähän kysymykseen.

12 vastaajaa olivat täysin samaa mieltä siitä, että he ovat tietoisia niistä työntekijöistä, joilta voivat saada tukea ja ohjausta koulutukseen ja ammatinvalintaan liittyvissä kysymyksissä. Kaksi vastaajaa olivat jokseenkin samaa mieltä ja yksi vastaaja ei ollut samaa eikä eri mieltä.

Neljä vastaajaa oli täysin samaa mieltä sen suhteen, että heidän saamansa ammatinvalintaa ja koulutusta koskeva ohjaus on ollut asiantuntevaa ja vastan-

nut heidän tarpeisiinsa. Yhdeksän vastaajaa oli tämän osalta jokseenkin samaa mieltä ja kaksi vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä.

Yhdessä kysymyksen väittämässä nuori arvioi sitä, onko hän omasta mielestään saanut asiallista kohtelua, jos hänellä on ollut ohjauksen tai neuvonnan tarve koulutukseen ja ammatinvalintaan liittyvissä asioissa. Kymmenen vastaajaa vastasi ”täysin samaa mieltä” eli he ovat kokeneet saaneensa asiallista kohtelua. Neljä vastaajaa oli jokseenkin samaa mieltä ja yksi vastaaja ei ollut samaa eikä eri mieltä.

Kuusi vastaajaa koki olevansa täysin samaa mieltä sen osalta, että he ovat saaneet yhteishakua varten tarpeeksi tietoa erilaisista koulutuksista ja oppilaitoksista. Yksi vastaaja oli jokseenkin samaa mieltä ja kahdeksan vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä.

Yksi väittämä liittyi erityisesti nuoren aiempaan oppilaitokseen tai kouluun. Siinä nuoria pyydettiin arvioimaan sitä, panostettiinko hänen mielestään koulussa tarpeeksi ammatinvalinnan ja koulutuksen ohjaukseen. Yksikään vastaaja ei ollut täysin samaa mieltä, mutta neljä vastaajaa oli jokseenkin samaa mieltä. Seitsemän vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä. Kolme vastaajaa oli jokseenkin eri mieltä, yksi vastaaja täysin eri mieltä.

Kaksi väittämää liittyivät erityisesti pajakeskukseen. Vastaajista kaksi kolmasosaa eli kymmenen vastaajaa arvioi viimeisimpien kokemusten mukaan olevansa täysin samaa mieltä sen suhteen, että pajakeskuksella panostetaan tarpeeksi ammatinvalinnan ja koulutuksen ohjaukseen. Neljä vastaajaa olivat jokseenkin samaa mieltä ja yksi jokseenkin eri mieltä. 11 vastaajaa 15:sta oli täysin samaa mieltä siitä, että pajajaksosta on hyötyä heidän tulevaisuuden suunnitelmilleen. Loput neljä vastaajaa olivat asiasta jokseenkin samaa mieltä.

Nuorille annettiin myös mahdollisuus kirjoittaa kyselyn loppuun, jos heillä oli mieleissään vielä jotain muuta opinto- ja urapolkujen ohjaukseen liittyvää, jota he eivät mahdollisesti saaneet ilmaista kyselyn aiemmissa vaiheissa. Tähän kysymykseen ei tullut yhtään vastausta.

5.3.1 Oppilaitoksilta enemmän ohjausta ja tietoa

Kahdeksan vastaajaa vastasi avoimeen kysymykseen, jossa kysyttiin siitä, mil-laista tukea ja tietoa he haluaisivat tai olisivat toivoneet oppilaitoksen antavan heille opiskelumahdollisuuksiin tai muihin jatkosuunnitelmiin liittyen. Kolme vas-taajaa näistä ei kuitenkaan osannut sen tarkemmin kertoa. Loput viisi vastaajaa toivoivat selkeästi enemmän ohjausta uravalintoihin ja muihin mahdollisiin vaih-toehtoihin, joita on koulun päättymisen jälkeen. Yksi vastaaja toivoi enemmän joustavuutta ja toinen vastaaja nosti esiin sen, että väli vuoden mahdollisuutta tulisi käsitellä enemmän. Hän koki, että ainoa selkeästi annettu vaihtoehto oli opiskelu. Yhdellä vastaajalla taas oli taustalla sellainen kokemus, että hänellä oli mielenkiinto ja luottamus koulunkäyntiin loppunut peruskoulussa, koska hän-tä ei tuettu opiskelemaan tai kiinnostumaan ammatinvalinnoista, vaan laitettiin ilman riittäviä valmiuksia eteenpäin. Hän kuitenkin koki, että pajalla hän on al-kanut kiinnostua koulunkäynnistä uudelleen.

5.3.2 Pajakeskukselta saatava ohjaus, tuki ja tieto on vaikuttavaa

Kahdeksan vastaajaa antoi vapaamuotoisen vastauksen kysymykseen, jossa kysyttiin siitä, minkälaista tukea ja tietoa nuori haluaisi tai olisi toivonut pajakes-kuksen työntekijöiltä opiskelumahdollisuuksiin tai muihin jatkosuunnitelmiin liit-tyen. Viisi näistä vastaajista kuvasi lyhyesti sen, että pajakeskukselta saa hyvin tukea ja tietoa. Kaksi vastaajaa toivoivat saavansa lisää tietoa eri ammateista ja yhdessä pohtimista eri vaihtoehtoista, jotka sopisivat nuorelle parhaiten. Yksi vastaaja toivoi, että saisi kaiken tarvittavan tiedon siitä, milloin ja minne hänen tulee ilmoittaa asioita. Tulkitsimme tämän näin, että nuori haluaisi pysyä ajan tasalla omista velvollisuuksistaan.

“Pajakeskuksella tuntuu olevan homma hanskassa.”

Pajan antama tuki sekä ohjaus ura- ja koulutusvalinnoissa heijasteli myös nuor-ten konkreettisiin jatkosuunnitelmiin, joista he saivat vapaasti halutessaan ker-toa. 11 asiakasta vastasi tähän kysymykseen. Kaikilla vastanneilla oli jo haku-suunnitelmia opiskelupaikan suhteen, suurin osa vastaajista oli jo saanut opis-

kelupaikan pajajakson loppuun mennessä. Kaksi vastaajaa suunnitteli käyvänsä kesken jääneen koulutuksensa loppuun. Yksi vastaaja kuvasi myös tämän kysymyksen yhteydessä keskittymiskykynsä lisääntyneen pajajakson aikana. Kyselyn aiemmassa vaiheessa, kysymyksessä 11, yksi vastaaja oli myös kuvannut sosiaalisten taitojensa parantuneen pajajakson aikana.

6 TULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa tarkastellaan tutkimuksen tuloksia tarkemmin. Johtopäätökset esitetään tuloksissa esitettyjen teemojen mukaisessa järjestyksessä.

Tutkimuksellamme pyrittiin vastaamaan kysymykseen, millaisia kokemuksia ja näkemyksiä ilman toisen asteen tutkintoa olevilla Oulun Nuorten pajakeskuksen asiakkailta on koulutus- ja uravalinnoistaan. Kyselytutkimuksessa opiskelun keskeytymisen syistä vahvimmin esille nousivat mielenterveydelliset syyt, tuen puute opinnoissa sekä opiskelumotivaation puute. Mielenterveysongelmat vaikuttavat koko nuoren elämäntilanteeseen, jolloin on olemassa riski syrjäytyä opiskelusta tai työelämästä. Varhainen aikuisuus on vaativaa aikaa persoonallisuuden kehityksen kannalta, ja siihen yhdistettynä tärkeät ratkaisut opiskelu- ja tulevaisuuden suunnitelmien muodossa aiheuttavat suurta myllerrystä nuoren elämässä. (Issakainen 2011, 19.)

Nuorisotakuu käsitteenä ja sen periaatetta myötäilevät toimenpiteet palveluntuottajilla ovat olleet omalta osaltaan opinnäytetyömme kulmakiviä, kun puhutaan niistä haasteista, joita nuori kokee hakiessaan tarttumapintaa yhteiskunnan rattaista. Nuorisotakuu asettuu tienraivaajaksi nuoren ja oppilaitosten väliin, vaikka tiet sinne olisivat hyvinkin kivisiä. Viimeaikoina on alettu tuoda esiin myös nuorisotakuun varjopuolia käytännön tulosten kautta. 17.10.2016 esitetyssä A-talk ajankohtaisohjelmassa oltiin huolissaan oppilaitosten valmiuksista vastaanottaa nuoria, jotka tarvitsevat moninaisia tukitoimia opiskelunsa mahdollistumiseksi. Vaikka nuorisotakuu on antanut mahdollisuuden opiskeluun, on se tuonut samalla toisen asteen oppilaitoksiin nuoria, joilla on mielenterveysongelmia, laajoja oppimisen vaikeuksia sekä päihdeongelmia. Nämä pulmat ovat keskeisiä taustatekijöitä yhä useamman koulun keskeyttämisen taustalla.

Tutkimuksessamme seitsemän nuorta koki syyksi keskeyttämiselleen mielen-terveyden ongelmat mikä herätti meissä ajatuksia siitä, että nuori ei välttämättä ole aina valmis aloittamaan opiskeluaan - voi olla, että esimerkiksi juuri mielen-

terveysongelmat heikentävät valmiuksia. Usein voi olla myös niin, että oppilaitoksilla ei ole valmiuksia ja ohjausresursseja kohdata näitä nuoria. Kansallises-
sa mielenterveys- ja päihdesuunnitelmassa vuoteen 2015 on esitetty lasten ja
nuorten palvelujen toteuttamista mahdollisimman pitkälle heidän omassa lä-
hiympäristössään, kuten koulussa, kotona tai päivähoitossa. Kun avopalveluita
kehitetään, odotetaan sillä vähennettävän psykiatrisen sairaanhoidon tarvetta.
(Sosiaali- ja terveysministeriö 2012, 16.)

Yksi syy sille, miksi nuorisotakuu ei vielä täysin toteudu, on juurikin palveluiden
resurssien ja kyvyn puute vastata näiden nuorten tarpeisiin samalla aikajän-
teellä kun heidän määränsä on lisääntynyt aloittavina opiskelijoina. Kuntoutuksen ja
tuen tarve näkyy oppilaitosten arjessa, mutta välineitä siihen vastaamiseen on
verrattain niukasti. Siksi nuorten ja oppilaitosten väliin onkin luotu pajakeskuk-
sen kaltaisia palveluja, jotka tarttuvat enemmän nuoren elämän solmukohtiin, ja
tukevat niiden purkamisessa muilla keinoin kuin suoraan työ- tai koulutuspaikan
tarjoamalla, jotta valmiudet olisivat paremmat myöhemmin niihin siirryttäessä.
Pyrkimys on siis pois psykiatrisen sairaanhoidon tarpeesta, joka luokitellaan
kustannussyistä niin sanotuksi ”raskaaksi” julkisen sektorin palveluksi. Tästä
voidaan päätellä hyvinvoinnin edistämisen lisäksi tämän olevan suuri säästö,
jos laitospaikkoja tarvittaisiin tulevaisuudessa yhä vähemmän. Sosiaalivakuu-
tuskustannusten kasvu mielenterveyden häiriöiden aiheuttamana 1990-luvulta
tähän päivään asti on huomattu myös Kelassa. Tutkimuksissaan Kela on to-
dennut nuorten mielenterveyden häiriön yleisyydeksi ikäluokasta noin 20 %.
Tämänkin takia mielenterveyskuntoutus on määritelty vuonna 2005 Kelan kun-
toutuksen kehittämisen painopistealueeksi kehittämishankkeessa, jonka toinen
vaihe on tällä hetkellä käynnissä. (Kansaneläkelaitos 2010.)

Opiskelumotivaatio joutuu todelliselle koetukselle siinä vaiheessa, kun oppivel-
vollisuus loppuu ja nuori hakee jalansijaa jatkopolulleen; useimmiten vaihtoeh-
tona on toisen asteen koulutus. Osa tekee päätöksen jatkaa oppilaitoksen veto-
voiman vuoksi, osa taas olosuhteiden pakosta. Yhteiskuntamme toimeentulo-
turva osaltaan edellyttääkin, että sijoittaudutaan koulutukseen, sillä työmarkki-
nat eivät usein ole kovin suopeita alaikäisiä kouluttamattomia nuoria kohtaan.
(Kuorelahti & Virtanen 2014, 104.) Kyselytutkimukseemme vastanneista nuoris-

ta kolme koki, ettei ala joka keskeytettiin ollut kiinnostava. Tämän lisäksi neljä vastaajista ei pitänyt opiskelua kiinnostavana. Kun puhutaan alojen kiinnostavuudesta ja opiskelusta, vaativat yleensä ne molemmat kuitenkin ympäristön, jossa niitä toteutetaan. Useimmiten tämä paikka on oppilaitos. Ympäristöltä vaaditaan opiskelijan puolesta sitä, että se palvelee hänen tarpeitaan niin viihtyvyydessä kuin tukimuodoissakin. Jo uuteen oppilaitokseen kiinnittyminen voi olla haaste, joka vaatii aikaa ja totuttelua.

Yksi syy opiskelijan opiskelumotivaation vähäisyyteen toisella asteella voi olla realistisen käsityksen puute siitä, minkälaiselle alalle on todellisuudessa hakenut opiskelemaan (Koivisto 2014, 47). Tulosten mukaan kellään vastanneista nuorista ei ollut keskeyttämisen syynä kuitenkaan se, että olisi saanut virheellisen kuvan alasta. Nuoret ovat tästä päätellen saaneet siis hyvää ja oikeaa tietoa asiasta, jota ovat lähteneet opiskelemaan. Ehkä muista syistä johtuen ala ei sitten olekaan tuntunut oikealta, opiskelu ei ole sopinut elämäntilanteeseen tai opiskelutahti tai -tekniikat eivät ole sopineet mikä on johtanut keskeyttämispäätökseen. Työntekijä, joka antaa ura- ja koulutusvalintoihin ohjausta ja tukea nuorelle, voi tehdä hyvääkin työtä, mutta loppujen lopuksi nuori tekee itse omat valintansa ja elämän mukanaan tuomiin yllätyksiin ja muutoksiin ei kukaan osaa varautua.

Tutkimuksellamme kerättiin tietoa niistä asioista, jotka vaikuttavat nuorten koulutus- ja uravalintojen taustalla. Merkittävimpinä valintojen taustalla nousivat esiin valitun koulutuksen työllistävyys, itsensä kehittämisen mahdollisuus, omat myönteiset mielikuvat alasta ja oma aikaisempi harrastuneisuus ja kiinnostuksen kohteet. Ystävien mielipidettä tai opintojen mahdollisimman lyhyttä kestoa ei pidetty tärkeinä valintoja tehdessä, kun taas lähes puolet vastanneista nuorista ei osannut sanoa, kuinka tärkeää saatu ohjaus ja neuvonta ovat valinnoissa, mutta osa piti sitä kuitenkin merkittävänä. Palkkauskin näyttäytyy vähäpätöisemmässä merkityksessä, jos nuori saa tehdä haluamaansa työtä. Kaikesta päätellen nuoret haluaisivat varmuuden työstä sellaisessa tulevaisuuden ammatissa, jonka he kokevat omakseen. He tekevät itsenäisesti omia valintojaan, jolloin perheen tai ystävien mielipiteillä ei ole niinkään väliä. Nuoret haluavat mahdollisuuden kehittää itseään, mahdollisesti jopa edetä urallaan kohti vaativam-

pia tehtäviä. Tästä kaikesta voidaan päätellä se, että nuoret haluavat valita koulutuksena ja uransa niin, että se on osa heitä ja heidän elämänsä mielekkyyttä.

Tutkimuksella pyrittiin vastaamaan myös kysymykseen siitä, millaisia kokemuksia ja näkemyksiä ilman toisen asteen tutkintoa olevilla Oulun Nuorten pajakeskuksen asiakkailla on saamastaan tuesta ja ohjauksesta koulutus- ja uravalintoihinsa. Kyselyyn vastanneiden, Oulun Nuorten pajakeskuksen asiakkaiden kohdalla ura- ja koulutusasioihin saadun ohjauksen, tuen ja tiedon merkitystä lähdettiin aukaisemaan hyvien kokemusten myötä. Tällaisia kokemuksia oli nuorilla enimmäkseen pajakeskuksen ammattilaisilta ja jonkin verran oppilaitoksista, tarkemmin mainittuna lukioista sekä Byströmin nuorten palveluista. Ura- ja koulutusvalintojen puitteissa erityisen hyvää ohjausta tunnistettiin enimmäkseen nuorten työpajojen puolelta, mutta myös saman verran lähipiiristä. Lisäksi mainittiin yksittäisinä ammattilaisina sosiaalityöntekijä ja ohjaaja Byströmin nuorten palveluista. Hyvän ohjauksen ominaisuuksia voikin olla helpointa tarkastella aivan viimeisimpien kokemusten perusteella tarkoittaen nuorten kohdalla pajajaksolle ajoittuvaa ammattilaisten toimintaa. Lähipiiristä kumpuavat, nuorille merkitykselliset ohjaukokemukset eivät tarkentuneet kyselyn vastauksista muuten, mutta voidaan päätellä, että pajajaksolla ohjanneen työntekijän sekä nuorten lähiverkoston merkitys ura- ja koulutusvalintojen puntaroimisessa olisi ilmeinen.

Nuoren lähipiiriin kuuluvien ihmisten vaikutus omiin valintoihin näyttäytyy kyselyn vastausten perusteella niin, että joku lähipiiristä on osannut ohjata nuorta valinnoissaan. Amundsonin (2005, 108) mukaan myös tärkeiden ihmisten osallistuminen itse ohjausprosessiin voi olla monissa tapauksissa hyvä asia. On tilanteita, joissa toisten mielipiteet voivat olla uraratkaisuisissa tärkeitä, kuten joidenkin nuorten kohdalla mahdollinen riippuvuus vanhempien taloudellisesta ja emotionaalisesta tuesta tai nuorten aikuisten yhteistaloudessa elämisestä koitua yhteinen päätöksenteko. Tuolloin nuorelle tärkeiden ihmisten osallistumisesta ohjausprosessiin voi olla etua.

Ohjaajan kyky ennakoida, mitä käytännön toimia olisi tehtävä nuoren lähitulevaisuuden kannalta, kuuluu hyvän ohjauksen piirteisiin. Nuorille on tärkeää omista toiveista, haaveista ja suunnitelmista käsin lähtevä ohjaus käytännön

toimiin silloin, kun odotettavissa on opintoihin liittyviä ajanjaksoja, kuten yhteishakuprosessi tai aika ennen alkavien opintojen aloitusajankohtaa. Tätä tukeekin viitekehyksessä esittelemämme ajatus siitä, että nuorten selviäminen koulutuksen siirtymävaiheista mahdollistuu suurimman osan kohdalla silloin, kun huolehditaan heidän tarvitsemiensa asiantuntijaohjauspalvelujen riittävästä saannista sekä oikeasta ajoituksesta (Piikkilä 2007, 111). Opintojen aloittamisen ja niiden etenemisen sujuvuutta vahvistavien välitoimien rooli näin päätelläksemme korostuu tuloksista, kun puhutaan tietouden kartuttamisesta sekä orientoitumisesta kohti alkavia opintoja.

Nuoren auttaminen eteenpäin epävarmuudessa silloin, kun jatko-opinnot eivät hämmöttäneetkään nuorella vielä edessä, nousi tuloksista onnistuneena ohjauksen piirteenä. Nuoren kanssa eteneminen sopivan koulutuksen löytämiseksi onkin vaatinut ohjaajalta sinnikkyyttä erityisesti silloin, kun nuori on asennoitunut olemaan enää edes hakematta jatko-opintoihin aiemmin keskeytyneiden opintojen jälkeen. Tässä tapauksessa muilla elämän osa-alueilla, kuten asunnon hankinnassa auttaminen voi jalostaa nuoren ajatusta opintojen suhteen myönteisemmäksi ja motivoida nuorta. Muiden elämän osa-alueiden olisi hyvä olla kunnossa, jotta nuorella on kiinnostusta ja energiaa opiskeluun. Myös kiinnostusten kohteiden kartoitus nuorilähtöisesti mahdollisti kokemusten mukaan sopivan koulutuksen löytymisen. Silloin, kun nuori kiinnostuu sellaisesta alasta, joka vaatii nuorelta vaivannäköä ja ponnistelua, on tärkeää, että ohjaaja tukee tätä kiinnostusta uskomalla nuoreen ja kannustamalla häntä.

Ammatinvalinnan ja sopivan jatko-opiskelupaikan löytäminen on prosessi, jolle on annettava aikaa, mutta lisäksi on kartutettava valtavasti tietoutta omasta itsestä, vahvuuksista ja kehittämisen kohteista. Tämä on iso vaatimus 15-16 -vuotiaalle nuorelle, jolla on taustallaan yhdeksän vuoden ajanjakso oppilaitoksessa, jossa aikuiset ovat käytännössä tehneet leijonanosan valinnoista hänen puolestaan. (Koivisto 2014, 48.) Vastanneista nuorista lähes kaikki olivat yli 20-vuotiaita nuoria aikuisia, joista osalla ei ollut peruskoulun jälkeen aloitettuja opintoja ja muut olivat keskeyttäneet jatko-opintonsa. Jatkosuunnitelmien äärelle olivat hekin kuitenkin pysähtyneet ja opintoja keskeytynyt ensimmäisten vuosien aikana peruskoulun päättymisestä. Nuorten kyky tehdä uravalintaan sidok-

sisä olevia päätöksiä kehittyä eri tahtiin, sillä toinen voi olla valmis tekemään päätöksen jo varhain ja toinen tuskailla asian kanssa vielä yli parikymppisenäkin (Nurmi 2001, 263). Ura-asioissa onnistuneen päätöksenteon edellytyksiä ovatkin työmarkkinatietous, itsetuntemus ja tukea tarjoava ympäristö. (Amundson 2005, 101).

Ura- ja koulutusvalintoihin liittyvien ohjaustilanteiden epäkohtia ilmeni nuorilta vähäisesti, sillä kukaan ei vastannut saaneensa sellaista ohjausta, joka ei olisi ollut hyvää. Näitä ohjauksen epäonnistumiseen liittyviä kokemuksia olivat useiden opiskelukokeilujen tuomat kokemukset koulunkäynnin sopimattomuudesta nuorelle sekä aikuisten haasteet nuoren asemaan asettumisessa. Useiden koulutukseen liittyvien kokeilujen myötä nuori on voinut kokea epäonnistumista ja turhautumista jo silkkään ajatukseen kouluttautumisesta. Tällöin nuori saattaisi kaivata polulle onnistumisia sekä myönteisiä kokemuksia itsestään ja omista valmiuksistaan työelämään. Vahvuuksien ja mahdollisuuksien etsinnässä ennen tulevia uraa ja koulutusta koskevia ratkaisuja tulisi pysähtyä niiden tekijöiden äärelle, jotka ovat johtaneet keskeyttämiseen. Ohjaajan tulisikin tunnistaa yhdessä nuoren kanssa hänen vahvuuksiaan, voimavarojaan ja sellaisia asioita, jotka ovat mahdollisesti haitanneet kouluttautumista ja jotka tulisi ottaa huomioon myös jatkossa.

Nuorten kokemuksiin pohjautuvat näkemykset aikuisten vaikeuksista asettua nuorten asemaan, kuten asioiden ajattelemisen nuorten näkökulmasta, voivat ilmentää monia asioita. Nuorella on voinut syntyä kokemus siitä, ettei häntä ole kuunneltu tai hänen asiaansa ymmärretty. Ohjaustilanteissa on voinut jäädä huomaamatta sellaisia asioita elämän eri osa-alueilta, jotka vaikuttavat vääjäämättömästi myös opiskeluun ja työhön. Myös nuorten aikaisempien kokemusten jääminen huomiotta, kuten esimerkiksi koulunkäynnin innostuksen puute useista kokeiluista huolimatta, voi johtaa tällaisiin kokemuksiin. Tulisi huomioida, miten epäonnistuneet, etenemättömät yritykset ja kokeilut koulutuksen suhteen vaikuttavat nuoreen ja mitä tarpeita nuorella on. Ohjauksessa yksi nuori voikin kaivata enemmän tietoa ammattialoista ja toinen haluaisikin perehtyä enemmän omaan itseensä ohjaajan kanssa.

Kyselyyn vastanneet nuoret ovat jokainen olleet muutamien vuosien sisällä siinä tilanteessa, jolloin perusasteella aletaan valmistella siirtymistä toiselle asteelle. Tämä on yksi kriittisimmistä nivelvaiheista nuoren elämässä, jonka saattamana ohjauspalvelutkin joutuvat koetukselle. Haasteeksi nousevat oppilaat, joiden kasvuympäristö ja elinolot sekä muut kasautuvat tekijät ovat altistaneet heitä syrjäytymiskehitykselle. Peruskoulua päätettäessä päättötodistus voi olla heikko, pettymyksiä olla paljon tai voi olla kertynyt kokemuksia siitä, ettei missään voi onnistua. Näillä lähtökohdilla suuntautuminen jatko-opintoihin motivoituneena ja tulevana menestyvänä opiskelijana on usein kiven takana ja näin keskeyttämiskasvu on suuri. Puhutaan niin sanotusta negatiivisesta kehityspolusta, johon pitäisi puuttua jo perusasteen ohjaustyössä, jossa opiskelijahuollon työ ja opinto-ohjaus ovat ratkaisevassa asemassa, kun haetaan parempia lähtökohdita siirtymälle. Henkilökohtainen ohjaus on yksi sellainen tekijä, jota tulisi lisätä opinto-ohjauksessa. Kun nuoren tuntee paremmin, pääsee nuoren omiin vahvuuksiin, toiveisiin sekä unelmiin helpommin käsiksi. (Kiiveri, Peltomaa & Toivanen 2014, 84.)

Oulun Nuorten pajakeskuksen asiakkaiden kokemuksiin ja näkemyksiin pohjautuen saatua ohjausta, tukea, neuvontaa ja tietoa voisi kaiketi luonnehtia helposti tarpeen mukaan saatavilla olevaksi, kysymällä helposti tavoitettavaksi, nuoren elämää kokonaisvaltaisesti edistäväksi ja nuoren tulevaisuuden kannalta hyödylliseksi. Tarkemmin työpajojen toiminnan kehittämisenäkökulmaa toi kyselyn erillinen kehittämistoiveiden ja -ideoiden osio.

Pajajakson aikana nuorten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien koettiin ohjaustilanteissa olevan kaiken kaikkiaan hyviä. Kuulluksi tulemisesta ja ohjauksen sopivuudesta oltiin keskimäärin sitä mieltä, että ohjaus on yleisesti ollut sopivaa ja kuulluksi tuleminen mahdollistunut pajajakson aikana useimmiten. Oman aktiivisuuden kohdalla vastauksista nousi aktiivisen roolin kokemisen vaihtelua aktiivisesta vähäiseen aktiivisuuteen sekä myös epätietoisuutta omasta aktiivisuudestaan – nuoren aktiivisuus ohjaustilanteissa ei ole tasaisena pysyvä tila, vaan siinä voi olla vaihtelevuutta. Vastauksista kokonaisuudessaan voi huomata sen, että nuoret ovat pajakeskuksen arjessa osallistuvassa ja merkit-

tävässä asemassa, kun kyse on heidän omista kouluttautumiseen ja oman uran luomisen aloittamiseen liittyvistä asioista.

Tutkimuksen tuloksissa nousi jokseenkin vastakkainasettelua peruskoulun tai toisen asteen oppilaitoksen antaman ohjauksen ja pajakeskuksen tarjoaman ohjauksen välillä. Pääasiassa näiden 15:sta kyselyyn vastanneen nuoren kokemukset Oulun Nuorten pajakeskuksella saadusta ohjauksesta ura- ja koulutusasioissa olivat myönteisempiä. Mielestämme tästä ei kuitenkaan voi vetää suoraa johtopäätöksiä oppilaitostason tai peruskoulun ohjauksen yleisestä laadusta, vaikka näillä nuorilla on sattunut tielleen negatiivisiakin kokemuksia sen saralla. Tutkimuksemme viitekehyksessä viitattiin Lämsään (2011), joka tuo esiin sen, että ei ole väliä kuka aikuinen nuorta auttaa, ohjaa ja tukee, kunhan joku tekee niin. Tähän ajatukseen nojaten, päättelimme, että suurin osa kyselyyn vastanneista nuorista on löytänyt viimeistään pajakeskukselta esimerkiksi yksilövalmentajasta tämän aikuisen.

Yleisesti ottaen kokemus Oulun Nuorten pajakeskukselta saadusta ohjauksesta liittyen ura- ja koulutusvalintoihin oli myönteinen, vaikka pieni osa vastaajista toivoi saavansa lisää tietoa esimerkiksi juuri hänelle sopivista ammateista. Oppilaitosten ja koulujen suhteen toive kehittämislle näkyi voimakkaimpana. Johtopäätöksinä kehittämideoita olisivat yleisesti ottaen ammatinvalinnan ja koulutuksen ohjaukseen panostaminen. Myös joustavuuden lisääminen esimerkiksi ohjauksen yksilöllistämisen myötä voisi lisätä koulujen ja oppilaitosten ohjauksen vaikuttavuutta. Pahimmillaan ohjauksen puute, sopimattomuus tai huono laatu on johtanut kiinnostuksen lopahtamiseen koulunkäynnin osalta. Myrskylä (2011, 23) toteaa, että yhteiskunnan tasolta tulee jonkinlaista painetta käydä koulut ja sen jälkeen jatkaa työelämässä lisäarvoa tuottavana kansalaisena. Paineiden ja normien ristiaallokossa ei meistä olekaan ihme, että nuori voi kokea joustamisen ja omanlaisten koulutus- ja urapolkujen etsimisen jopa pois suljetuksi vaihtoehdoksi, jota ei hyväksytä.

Välivuoden mahdollisuudesta olisi haluttu tietää enemmän. Joistakin nuorista voi tuntua, että välivuosi on vain välttämätön paha, johon joudutaan, jos peruskoulun jälkeen ei päästä jatkamaan kouluttautumista. Ahotupa & Hänninen

(2007, viitattu 31.10.2016) kuvaavat välivuoden kuitenkin olevan mainettaan parempi, sillä silloin nuorelle voi avautua mahdollisuus löytää itseään ja aloittaa matka esimerkiksi kohti omaa haaveammattiaan sekä opiskella taitoja, jotka eivät välttämättä katu koulunpenkillä. Tutkimuksemme viitekehyksessä mainittiin useaan otteeseen kuitenkin opiskelupaikattomuuden tai työttömyyden tuottavan riskin yhteiskunnasta syrjäytymiselle. Välivuosi itsessään ei tarkoita syrjäytymistä, pikemminkin se, mitä sillä välivuodella tai -vuosilla tekee. Jos pitää itsensä aktiivisena ja etsii vaihtoehtoja, kuten vaikka työpajojen kaltaisia mahdollisuuksia, on vielä täydet mahdollisuudet päästä kohti niitä tavoitteita, joita nuori itselleen asettaa. Tällöin työntekijöiden on tärkeää tulla nuorta vastaan ja ottaa hänet tosissaan sekä antaa sellaista tukea ja tietoa, joka vie nuorta eteenpäin.

7 POHDINTA

Opinnäytetyöprosessimme on ollut pitkä ja siihen on mahtunut monta mutkaa, mutta myös paljon onnistumisen kokemuksia. Kun meistä kolmesta muodostui ryhmä tekemään opinnäytetyötä yhdessä, lähtökohta oli se, että kaikki halusivat opinnäytetyön keskittyvän nuoriin. Jo itse aiheen muodostaminen ja valinta veivät kauan aikaa, vaikka syksyllä 2015 sitä ryhdyttiin jo pohtimaan. Marraskuussa 2015 kävimme jo alustavaa ideoiden vaihtoa opettajan ehdotuksesta Oulun Nuorten pajakeskuksen kanssa ja lähdimme rajaamaan aihetta hyvinkin laajasta aiheiden kentästä. Olimme vielä loppuvuodesta 2015 niin sanotusti valmiita syleilemään maailmaa tutkimuksellamme, sillä oli niin monia asioita, joita olisimme nuorten elämästä halunneet selvittää. Olisimme halunneet syvällisemmin ja laajemmin tutkia niitä polkuja ja elämäntarinoita, joita pitkin nuoret ovat ohjautuneet pajakeskukselle, mutta onneksi ohjaava opettajamme ohjeisti meitä rajaamaan aihetta rohkeammin. Päädyimme lopulta viimeiseen rajaukseen, joka oli varsin tiukka siihen verrattuna, mistä lähdimme liikkeelle.

Kirjoitettavaa tekstiä aloimme työstää varsin myöhään, vasta maaliskuussa 2016. Tämä tarkoitti sitä, että aikataulumme oli tiukentunut huomattavasti ja lopulta ajanpuutteen myötä päädyimme ratkaisuun, että emme tee haastatteluja litterointeineen, vaan laadimme asiakkaille kyselylomakkeen, jolla saamme vastauksia tutkimuskysymyksiimme. Saimme tutkimussuunnitelmamme ja kyselylomakkeemme hyväksytyksi kesän alussa ja sovittua toteutuksesta pajakeskuksen kanssa. Pajakeskuksen mielestä kysely oli järkevää pitää tuolloin mieluummin kuin vasta syksyllä uuden pajajakson alkaessa, koska pajalla kesän alussa nuorilla oli ehtinyt kertyä kokemusta pajakeskukselta ja syksyn alussa olisi paljon vaihtuvuutta. Kyselyn toteuttamisen jälkeen tarkastelimme tutkimuksemme tuloksia aika kevyesti ja palasimme niihin vasta myöhemmin syksyllä 2016. Siitä alkoi intensiivinen muutaman viikon työskentely. Olimme tehneet aikatauluista itsellemme haastavat koko prosessin ajan ja työskentelyä kuvaa ehkä parhaiten se, että vauhti oli niin sanotusti joko 30 tai 300 kilometriä tunnissa.

Pitkällä aikavälillä se ei ollenkaan kestävä ratkaisu, eikä sitä voi suositella kenellekään, mutta meillä se näyttää olleen toimiva keino saada tuloksia.

Opinnäytetyömme toteuttaminen oli hidasta ja katkonaista myös sellaisista syistä, joista emme aloittaessamme tiedeet tai voineet niihin itse vaikuttaa. Yksi työryhmämme jäsenistä kohtasi prosessimme aikana yllättävän elämäntilanteen muutoksen, jonka johdosta kirjoittaminen sekä kyselyn toteuttamiseen osallistuminen pajakeskuksen tiloissa kesäkuussa 2016 ei ollut mahdollista fyysisistä syistä. Aikataulutuksia olisimme voineet suunnitella paremmin ja sääntillisemmin, mutta kuten todettu, elämä voi tuottaa matkalle yllättäen jarruttavia tekijöitä. Niistä huolimatta olemme tehneet parhaamme ja koittaneet keksiä uusia keinoja ylittää karikkoja. Kaikesta huolimatta olemme tyytyväisiä työhöme.

Muutimme tutkimuksemme haastattelusta kyselylomakkeeksi useista syistä, joista yksi oli aika ja loput liittyivät siihen, että kysely vastaa työelämän tarpeisiin paremmin ja tekee osallistumisen nuorille helpommaksi. Haastattelumenetelmällä olisimme saaneet varmasti tutkimuksesta syvällisemmän ja nuorilähtöisemmän mikä olisi ollut todella mielenkiintoista, mutta ei ehkä olisi antanut työelämälle niin paljoa. Tiedyt määrät ja luvut ovat helppolukuisempaa aineistoa sekä meille että Nuorten pajakeskukselle, mutta nuorten omat avoimiin kysymyksiin tuottamat vastaukset toivat työhöme ulotteisuutta. Emme edelleenkään näe mielekkäänä sitä, että olisimme etsineet vastauksia vain määrällisin kysymyksin. Tutkimuksemme oli kompromissi kvantitatiivisuuden ja kvalitatiivisuuden välillä, mikä ei nykytutkimuksessa enää ole kovinkaan epätavanomais- ta.

Kyselyn viimeisessä kysymyksessä, johon oli mahdollista kirjoittaa halutessaan yleistä palautetta liittyen kyselyyn, nousi eräältä nuorelta kommentti siitä, että hänestä kysely oli kiinnostava ja siinä sai purkaa sitä, kuinka kiinnostus koulun- käyntiin voi peruskoulun jälkeen kadota. Ajattelimme tästä, että kyseinen nuori sai purkaa ajatuksiaan ja koki hyvänä sen, että sai antaa palautetta. Yksi vastaaja taas oli kokenut kysymykset ”hyvinä ja askarruttavina” mikä meistä kertoo siitä, että kysely on voinut olla nuorelle keino ottaa aikaa pohtiakseen itseään ja sitä mistä on tullut ja minne on mennyt ainakin koulutuksensa osalta. Tärkeää

olisi, että nuorten kuuleminen jatkuisi vastaisuudessakin. Kokonaisia järjestelmiä tai oppilaitoksia tuskin on yhden opinnäytetyön varjolla mahdollista saada kehittämään toimintamallejaan, mutta näemme, että ainakin yksittäiset ammattilaiset voivat saada tästä opinnäytetyöstä eväitä työhönsä. Tarkoituksenamme ei ollutkaan laajojen ja täysin yleistettävien tulosten tuottaminen, vaan yksittäisten nuorten kokemusten ja näkemysten kuuleminen.

Kyselylomakkeessa huomasimme jälkeinpäin muutamia virheitä: olimme niputaneet liikaa asioita samaan kysymykseen, jolloin analysointi oli meille hieman haasteellista ja on saattanut aiheuttaa tarpeetonta hämmennystä vastaajissa. Emme myöskään erikseen kysyneet sitä, kuinka monta koulutusta kukakin on keskeyttänyt, jos on keskeyttänyt, vaan kysyimme vain viimeisintä koulutusta. Osa vastaajista oli avoimiin kysymyksiin itse kuvannut keskeytetyt koulutukset, mutta meidän olisi pitänyt antaa sille ihan oma kysymyksensä, johon asiasta kirjoittaa. Näin vastauksetkin olisivat olleet selkeämpiä.

Tutkimuksella saatiin vastauksia asettamiimme tutkimuskysymyksiin. Olisimme saaneet varmasti vielä laajempia ja laadukkaampia vastauksia, jos olisimme asettelleet jotkin asiat kyselylomakkeessamme toisin. Erilaisilla kysymysten asetteluilla ja tarkemmalla vastaajien hankintaprosessin tarkastelulla olisimme saaneet tiedosta myös luotettavampaa. Tutkimukseemme sisältyi etenkin toteuttamis- ja analysointivaiheessa paljon eettistä pohdintaa ja puntarointia, mutta olemme tyytyväisiä ratkaisuihimme esimerkiksi pitää vastaajarajauksemme ulkopuolelle sijoittuneet nuoret mukana tuloksissa. Ennen kaikkea olimme kiinnostuneita nuorista ja heidän kokemuksistaan sekä näkemyksistään, jotta voisimme ymmärtää heitä paremmin ja tuottaa myös sellaista tietoa, jota joku muukin ammattilainen voisi työssään hyödyntää. Tämän myötä jokainen vastaaja ja vastaus oli meille arvokas.

Olemme opinnäytetyöprosessimme aikana kehittyneet tutkijoina ja kirjallisen tuotoksen tekijöinä. Olemme mielestämme saaneet hyvää käytännön kokemusta kriittisen ja osallistavan yhteiskuntaosaamisen alueella. Olimme nuoret oman elämänsä ja yhteisönsä vaikuttajina antamaan palautetta ja ajatuksia asiasta, joka on heille ajankohtainen ja osalle mahdollisesti negatiivisia tunteita herättä-

vä, osalle taas myönteinen ja luonteva osa elämää: nimittäin oma tulevaisuus ja kouluttautuminen. Olemme saaneet myös tärkeää kokemusta yhteistyön tekemisestä alan toimijan kanssa sekä mahdollisuuden kohdata nuoria, tulevaisuuden asiakkaitamme, heidän yhteisössään pajakeskuksella.

Tutkimuksessamme käsitellyt aiheet ovat ainakin osittain varmasti muokkaantuvia ja aikaansa eläviä. Lähitulevaisuudessa nuorisotakuu voi olla jo historiaa ja keksitään toisia keinoja pitää nuoria osana yhteiskunnan toimintoja. Lisääntyvät mielenterveysongelmat ja huono-osaisuus ovat kuitenkin asioita, jotka vaativat yhteiskuntatason suunnittelua ja panostusta myös jatkossa. Nuorten kouluttamista ja työllisyyttä tukevat toimenpiteet ja asetukset ovat varmasti loistava keino monien asioiden ennaltaehkäisyssä, mutta jo syvälle kasaantuneita ongelmia niillä tuskin kannattaa lähteä korjaamaan.

Työpajoilla ja muilla nuorten kanssa työskentelevillä tahoilla tehdään aktivoimisen ohella tärkeää työtä nuorten elämänhallinnan ja elämän mielekkyyden lisäämiseksi. Tästä meillä heräsi ajatus jatkotutkimuksia varten. Jossakin toisessa opinnäytetyössä olisi varmasti mielenkiintoista tutkia lisää mielenterveyden ongelmien tai muiden elämän osa-alueiden ongelmien ilmenemistä työttömillä ja vähän koulutetuilla, jos ollenkaan koulutetuilla, nuorilla. Sen myötä voisi myös selvittää nuorten käyttämien palvelujen vaikutusta ongelmien lisääntymiseen tai vähenemiseen. Tätä asiaa voisi tutkia hyvinkin syvällisesti, mahdollisesti haastatteleamalla nuoria. Varteenotettava tutkimusidea voisi olla myös tutkia ilman toisen asteen tutkintoa olevien elämänpolkuja peruskoulun jälkeen tutkimalla esimerkiksi tietyn ikäisiä. Lisäksi yksi jatkotutkimusidea voisi liittyä yleisestikin Oulun kaupungin nuorisopalveluiden järjestelmän toimintaan ja nuorten ohjautumiseen palvelusta toiseen. Se oli meilläkin alussa yhtenä mahdollisuutena, mutta päädyimme tähän ratkaisuun - olisi varmasti antoisaa jollekin toiselle tutkimuksen tekijälle tarttua kyseiseen aiheeseen.

LÄHTEET

Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2003. Nuoren aika. 2.painos. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Aho, S., Koponen, H., Kylmäkoski, M., Nieminen, J., Pitkänen, S. & Virjo, I. 2007. Ryhtiä ja ruutia nuorten työvoimapalveluihin: Nuorten yhteiskuntatakuun toteuttamista ja tuloksia selvittävä tutkimus. 1. Helsinki: Hakapaino Oy.

Ahola, S. & Galli, L. 2010. Nuorten koulupudokkaiden ja heidän ohjaajiensa syrjäytymispuheen ulottuvuudet. Teoksessa A. Anttila, Kuussaari, K & Puhakka, T. (toim.) Ohipuhuttu nuoruus? Nuorten elinolot -vuosikirja. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto. Terveys- ja hyvinvoinnin laitos. 132-143.

Ahotupa, E. Hänninen, H. 2007. Välivuosi on mainettaan parempi. Tekniikka&Talous. Tekniikka&Talous- uutiskommentti. Julkaistu 10.7.2007. Viitattu 31.10.2016. <http://www.tekniikkatalous.fi/puheenvuorot/2007-07-10/V%C3%A4livuosi-on-mainettaan-parempi-3284684.html>

Amundson, N. 2005. Aktiivinen ohjaus. Opas uraohjauksen ammattilaisille. Suom. P. Auvinen. Helsinki: Psykologinen kustannus Oy.

Andersson, J. 2007. Vastustamaton esitys - millaista nuorten palvelumallia kannattaisin? Teoksessa T. Kuure, Ville Pietiläinen & Tom Tarvainen (toim.) Nuoret eivät odota: Palvelurakenteen muutos nyt. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2007:61. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Brandt, M. 2007. Nivelvaiheen vahvistamisen keinot ja pysyvät rakenteet. Teoksessa T. Kuure, Ville Pietiläinen & Tom Tarvainen (toim.) Nuoret eivät odota: Palvelurakenteen muutos nyt. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2007:61. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. 99-103.

Gretschel, A., Paakkunainen, K., Souto, A. & Suurpää, L. 2014. Nuorisotakuun arki ja politiikka. 1. Helsinki: Unigrafia.

Häggman, E. 2007. Polarisaatiomuistio. 95 000 nuorta koulutuksen ja työelämän ulkopuolella 2004. Länsi-Suomen lääninhallitus.

Hakala, J. T. 2015. Toimivan tutkimusmenetelmän löytäminen. Teoksessa R. Valli & Juhani Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hämäläinen Tuija, P. S. 2014. Työpajapedagogiikka. Valmennuksen pedagogisia lähtökohtia työpajalla. 1. Helsinki: Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.

Hämäläinen, U. Tuomala, J. 2013. Faktaa nuorisotyöttömyydestä. VATT Policy Brief. http://www.vatt.fi/file/policybrief/vatt_policybrief_22013.pdf. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. (2/2013).

Heikkuri, M. Hilpinen, K. Kokkonen, K. Marniemi, J. Mononen, A. Pekkala, T. Takkunen, H. Takkunen, U. & Ylinampa, M. 2005. Teoksessa J. Hassinen (toim.) Työ- ja yksilövalmennuksen käytäntöjä - Näkökulmia 2000-luvun työpajojen palveluihin. VALU-julkaisusarja. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.

Hilpinen, M., Palola, E., Savolainen, J. & Virnes, E. Nuorisotakuu-työryhmän loppuraportti ja suositukset jatkotoimiksi. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. https://www.tem.fi/files/42493/TEMjul_19_2015_web_19032015.pdf. Työ- ja elinkeinoministeriö. (19/2015), 9.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15.painos. Helsinki: Tammi.

Hyvönen, U. & Valtonen, M. 2014. Nuorisotakuu – ehjä kokonaisuus vai kasa toimenpiteitä? Teoksessa A. Gretschel, Kari Paakkunainen, Anne-Mari Souto & Leena Suurpää (toim.) Nuorisotakuun arki ja politiikka. 37-39.

Issakainen, H. 2011. Ammatillinen työhönvalmennus ja nuorten kuntoutumisen mekanismit. Pro gradu – tutkielma. Itä-Suomen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta. Yhteiskuntatieteiden laitos.

Järvinen, T. & Vanttaja, M. 2013. Koulupudokkaiden työurat: Vuosina 1985 ja 1995 koulutuksen ja työn ulkopuolella olleiden nuorten urapolkujen vertailua. 78 (Yhteiskuntapolitiikka),
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110584/jarvinen.pdf?sequence=2>.

Kansaneläkelaitos 2010. Ammatillista perustutkintoa suorittavien opiskelijoiden avomuotoisen mielenterveyskuntoutuksen kehittämishanke (OPI-hanke) vuosina 2011-2013. Hankesuunnitelma.

Kiipulasäätiö. 2013. Oli syy tulla kouluun: Oppimisen ja kuntoutuksen yhteispeiliä oppilaitoksen arjessa. Toimittanut Kauranen, U & Sipilä, S. Hämeenlinna.

Koivisto, O. 2014. Nivelvaiheet toimiviksi. Teoksessa P. Juutilainen, H. Pasanen & M. Alanko-Turunen (toim.) Arvokas ohjaus. Helsinki: Haaga-Helia ammattikorkeakoulu.

Komonen, K. 2001. Koulutusyhteiskunnan marginaalissa? Ammatillisen koulutuksen keskeyttäneiden nuorten yhteiskunnallinen osallisuus. Joensuun yliopisto. Väitöskirja.

Kosola, A. 2008. Nuorten koulutusvalinnat - abiturienttien käsityksiä ja kokemuksia koulutusvalinnasta. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu.

Kuorelahti, M. & Virtanen, T. 2014. Koulupinnaaminen - kouluun kiinnittymisen keskeinen ongelma. Teoksessa Määttä, S. Kiiveri, L. Kairaluoma, L. (toim.) Otetta opintoihin. Porvoo: Niilo Mäki Instituutti, 104-112.

Kuronen, I. 2014. Keskeyttämisen tarkastelua. Teoksessa Määttä, S. Kiiveri,

L. Kairaluoma, L. (toim.) Otetta opintoihin. Porvoo: Niilo Mäki Instituutti, 61-71.

Lindtman, A. 2014. Nuorisotakuu on suomalainen malli. Teoksessa A. Gretschel, Kari Paakkunainen & Souto, Anne-Mari & Suurpää, Leena (toim.) Nuorisotakuun arki ja politiikka. Helsinki: Unigrafia, 96-99.

Lämsä, A. 2010. Toivon pedagogiikka. Lahti.

Mehtäläinen, J. 2001. Joustavat koulutusväylät ja uravalinta. Osaraportti 1: Koulutusväylän valinta ja ensimmäinen lukuvuosi toisella asteella 1. Helsinki: Helsingin kaupunki.

Muuronen, A. 2014. Muut nuorta tukevat ihmiset kouluympäristössä. Teoksessa Määttä, S. Kiiveri, L. Kairaluoma, L. (toim.) Otetta opintoihin. Porvoo: Niilo Mäki Instituutti, 227-233.

Mäkinen, P. Raatikainen, E. Rahikka, A. & Saarnio, T. 2009. Ammattina sosionomi. 1.painos. WSOY.

Määttä, S. 2014. Itseohjautuvuus. Teoksessa Määttä, S. Kiiveri, L. Kairaluoma, L. (toim.) Otetta opintoihin. Porvoo: Niilo Mäki Instituutti, 45-48.

Myrskylä, P. 2011. Nuoret työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella. Työ- ja elinkeinoministeriö. (12/2011),

NettiNappi 2015. Byströmin nuorten palvelut. Viitattu 16.11.2015
<http://www.nettinappi.fi/matalan-kynnyksen-palvelu-oululaisille-nuorille/>.

Nurmi, J-E. 2001. Nuoruusiän kehitys: etsintää, valintoja ja noidankehiä. Teoksessa P. Lyytinen, M. Korkiakangas & H. Lyytinen (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan – kehitys kontekstissaan. Porvoo: WSOY. 256-274.

Opetus- ja kulttuuriministeriö: Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto. 2012. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012–2015. Opetus- ja kult-

tuuriministeriön julkaisuja 2012:6

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014. Nuorten työpajatoiminnan yleiset perusteet ja suositukset. Opetus- ja kulttuuriministeriön päätös.

Opetusministeriö 2005. Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheen kehittämistyöryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:33. Helsinki: Opetusministeriö.

Oulun kaupunki 2014. Työpajapalveluiden vaikuttavuus. Tulosraportti 2014.

Oulun kaupunki. Oulun nuorten työpajat. Viitattu 15.3.2016.
www.ouka.fi/oulu/nuoret/tyopajat.

Pajula, E. 2014. Tositarinoita osallisuudesta. Teoksessa A. Jämsén & Anne Pyykkönen (toim.) oSallisuuden jäljillä. Saarijärvi: Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry, 11-21.

Pekkari, M. 2006. Ohjauskeskustelu nuorten lukio-opintojen ja uran pohdinnan tukena. Akateeminen väitöskirja. <http://uta32-kk.lib.helsinki.fi/bitstream/handle/10024/67672/951-44-6793-0.pdf?sequence=1>. Tampere: Tampereen yliopisto.

Piikkilä, H. 2007. Peruspalvelut kunniaan hankkeiden viidakossa. Teoksessa T. Kuure, Ville Pietiläinen & Tom Tarvainen (toim.) Nuoret eivät odota: Palvelurakenteen muutos nyt. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:61. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, 107-112.

Rantanen, E. & Vehviläinen, J. 2007. Kannattavaa opiskelua? - Opintojen keskeyttäminen ammatillisissa oppilaitoksissa. 1. Helsinki: Edita Prima Oy.

Ronkainen, S. Pehkonen, L. Yläne-Lindblom, S. Paavilainen, E. 2011. Tutkimuksen voimasanat.

Särkelä-Kukko, M. 2012. Huono-osaisten osallisuus: Osallisena yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Kuntoutussäätiö.

Särkelä-Kukko, M. 2014. Osallisuuden eriarvoisuus ja eriarvoistuminen. Teoksessa A. Jämsén & A. Pyykkönen (toim.) Osallisuuden jäljillä. Saarijärvi: Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry, 34-50.

Taanila, A. 2007. Laadullisen aineiston analyysi. Kansanterveystieteen ja yleislääketieteen laitos. Oulun Yliopisto. Powerpoint-esitys.
http://kelo.oulu.fi/jatkokoulutus/AT_Laadullisen_aineiston_analyysi_170407.pdf.

Talentia ry 2013. Arki, arvot, elämä, etiikka: Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. 6.painos. Helsinki: Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Ammattieettinen lautakunta.

Tilastokeskus 2016. Liitetaulukko 2. 15 vuotta täyttänyt väestö koulutusasteen ja ikäryhmän mukaan 2015. Viitattu 16.11.2016
http://www.stat.fi/til/vkour/2015/vkour_2015_2016-11-03_tau_002_fi.html.

Sosiaali- ja Terveysministeriö. 2012. Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma. Ehdotukset mielenterveys- ja päihdetyön kehittämiseksi vuoteen 2015: Väliarviointi ja toteutumisen kannalta erityisesti tehostettavat toimet. Sosiaali- ja Terveysministeriön julkaisuja 2012: 24. Helsinki. Viitattu 5.11.2016
<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/69912/978-952-00-3382-8.pdf?sequence=1>

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos THL 2016. Osallisuus. Viitattu 15.3.2016
<https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 11.painos. Vantaa: Tammi.

Työ- ja elinkeinoministeriö: Työllisyys- ja yrittäjyysosasto. 2012. Nuorten yhteiskuntatakuu 2012. TEM raportteja 8/12. Viitattu 25.11.2015
http://www.nuorisotakuu.fi/files/34024/Nuorten_yhteiskuntatakuu_2013_-raportti.pdf.

Väestöliitto 2014. EU-vaalit 2014. Vaaliohjelma: Nuoret.
http://www.vaestoliitto.fi/vaestoliitto/mita_vaestoliitto_tekee/vaikuttamistyo/eu-vaalit-2014/vaaliohjelma/nuoret/.

Valtioneuvoston kanslia 2011. Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma. Helsinki.

Lait

Nuorisolaki 27.1.2006/72.

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.

**Kysely ilman toisen asteen tutkintoa oleville Oulun Nuorten pajakeskuk-
sen asiakkaille: Kokemuksia saadusta tuesta ja ohjauksesta koulutus- ja
uravalinnoissa**

Hei! Olemme kolme sosionomiopiskelijaa Oulun ammattikorkeakoulusta. Olet vastaamassa kyselyyn, joka toteutetaan opinnäytetyönämme yhteistyössä Oulun Nuorten pajakeskuksen kanssa.

Tutkimuksen avulla tavoittelemme ymmärrystä ja kuvailun mahdollisuutta teidän kokemuksistanne koskien saamaanne tukea sekä ohjausta koulutus- ja uravalinnoissanne. Olemme kiinnostuneita teidän ajatuksistanne ja toiveistanne, joiden avulla voimme yhdessä kehittää pajakeskuksen ohjauspalveluita ja tarjota näkemyksiä myös oppilaitoksille sekä muille nuorten kanssa työskenteleville ta-
hoille arvokkaan kokemustiedon myötä.

Tutkimuksen tulokset ovat täysin anonymiä eikä yksittäistä vastaajaa voi tunnistaa vastauksista. Toivomme, että maltatte vastata kysymyksiin mahdollisimman totuudenmukaisesti ja avoimesti. Haluamme painottaa, että jokainen vastaus on tutkimukselle tärkeä ja merkittävä.

Kaikille vastaajille on Nuorten pajakeskuksen toimesta luvattu kiitokseksi elokuvaliput.

Kunnioitamme ja kiitämme jokaista vastaajaa,

Milly Hämeenkorpi, Krista Jokimäki ja Jonas Lidström

Oulun ammattikorkeakoulu, sosiaalian koulutusohjelma

Kesällä 2016

Perustiedot

1. Ikä *

- Alle 16-vuotias
- 16-19-vuotias
- 20-24-vuotias
- 25-vuotias tai vanhempi

2. Viimeisin koulutuksesi *

- Peruskoulu, ei aloitettuja jatko-opintoja (siirryt kysymykseen 4)
- Peruskoulu kesken (siirryt kysymykseen 4)
- Aloitettu lukio, mutta olen keskeyttänyt

Aloitettu ammatillinen tutkinto, mutta olen keskeyttänyt. Minkä alan keskeytit?

_____

Jokin muu, mikä? Esimerkiksi "opiskelen tällä hetkellä" (siirryt kysymykseen 4)

_____

3. Mistä syistä opintosi toisen asteen oppilaitoksessa keskeytyivät? (Voit valita useita vaihtoehtoja)

Ala ei kiinnostanut

Opiskelu ei kiinnostanut

Koulutus ei sopinutkaan minulle terveydellisistä syistä

Mielen terveydellisten syiden vuoksi

Sosiaaliset syyt, esimerkiksi kaverien esimerkki tai ongelmat ihmissuhteissa

En saanut tarpeeksi tukea opinnoissani

Pääsin työelämään

Ala ei vastannut odotuksiani. Jos valitset tämän vaihtoehdon, kertoisitko mistä olit mielestäsi saanut virheellisen kuvan alasta? Esimerkiksi lähipiiristäsi, TE-toimistosta, oppilaitosvierailulta jne.

Muista syistä, mistä?

---

4. Missä sijaitsee viimeisin oppilaitos, jossa olet opiskellut? *

Oulun alueella (Haukipudas, Kiiminki, Oulu, Oulunsalo, Yli-Ii)

Jossain muualla, missä?

---

5. Mistä olet ohjautunut pajajaksolle? *

Hain itse

TE-toimiston kautta

Työvoiman palvelukeskuksesta

Sosiaalipalvelujen kautta

Byströmin nuorten palveluista

Etsivän nuorisotyön kautta

Oppilaitoksesta

Jotain muuta kautta, mitä?

---

6. Olen saanut hyvää ohjausta liittyen ura- ja koulutusasioihin. (Voi valita useita vaihtoehtoja) *

Jossain oppilaitoksessa, missä?
_____

Oulun Nuorten pajakeskuksella

Jossain muualla, missä?
_____

En ole saanut hyvää ohjausta

En osaa sanoa

7. Kuka on osannut ohjata sinua opiskeluun ja uraan liittyvissä valinnoissa erityisen hyvin? Voit halutessasi valita myös useita. *

Koulussani joku työntekijä

Joku pajan työntekijä

Joku muu työntekijä, missä?
_____

Joku lähipiiristäni

En ole mielestäni saanut erityisen hyvää ohjausta

En osaa sanoa

8. Jos vastasit kyllä ainakin toiseen yllä olevista kysymyksistä (kysymykset 6 ja 7) kertoisitko mikä saamassasi ohjauksessa onnistui?

1000 merkkiä jäljellä

9. Jos vastasit ei ainakin toiseen yllä olevista kysymyksistä (kysymykset 6 ja 7), kertoisitko mikä saamassasi ohjauksessa epäonnistui?

1000 merkkiä jäljellä

10. Koetko, että saat Oulun Nuorten pajakeskuksella tukea, ohjausta tai neuvontaa liittyen ura- ja koulutusasioihin? *

- Kyllä, helposti tarvittaessa
- Kyllä, jonkin verran
- Kyllä, mutta ohjauksen saaminen on hankalaa
- En
- En osaa sanoa

11. Tarkentaisitko vastaustasi kysymykseen 10 tähän.

1000 merkkiä jäljellä

12. Millaisiksi koet omat mahdollisuutesi osallistua ja vaikuttaa pajalla tapahtuvissa ohjaustilanteissa, jotka liittyvät opiskeluun ja uravalintaan? *

- Mahdollisuuteni ovat todella hyvät
- Mahdollisuuteni ovat hyvät
- Mahdollisuuteni ovat keskinkertaiset
- Mahdollisuuteni ovat heikot
- En osaa sanoa

13. Koetko tulleesi kuulluksi ja onko ohjaus pajalla juuri sinulle sopivaa? *

- Koen tulevani aina kuulluksi ja ohjaus on minulle erittäin sopivaa
- Koen tulevani lähes aina kuulluksi ja ohjaus on minulle sopivaa
- Koen tulevani yleensä kuulluksi ja ohjaus on usein minulle sopivaa
- Koen tulevani kuulluksi joskus ja ohjaus on joskus minulle sopivaa
- Koen tulevani kuulluksi heikosti ja ohjaus on harvoin minulle sopivaa
- Koen, että en tule koskaan kuulluksi eikä ohjaus ole minulle sopivaa
- En osaa sanoa

14. Koetko roolisi aktiiviseksi ohjaustilanteissa pajakeskuksella? *

- Koen roolini aktiiviseksi
- Koen roolini melko aktiiviseksi
- Koen roolini vain vähän aktiiviseksi
- Koen, että roolini ei ole lainkaan aktiivinen
- En osaa sanoa

15. Voit halutessasi tarkentaa tähän ajatuksiasi kysymyksiin 12,13, ja 14.

1000 merkkiä jäljellä

16. Arvioi seuraavia väittämiä viimeisimpien kokemustesi kautta *

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Koulussani panostettiin tarpeeksi ammatinvalinnan ja koulutuksen ohjaukseen	☐	☐	☐	☐	☐

Pajakeskuksella panostetaan tarpeeksi ammatinvalinnan ja koulutuksen ohjaukseen

Olen tietoinen niistä työntekijöistä, joilta voin saada tukea ja ohjausta koulutukseen ja ammatinvalintaan liittyvissä kysymyksissäni

Saamani ammatinvalintaa ja koulutusta koskeva ohjaus on ollut asiantuntevaa ja vastannut tarpeisiini

Olen saanut asiallista kohtelua, jos minulla on ollut ohjauksen tai neuvonnan tarve koulutukseen ja ammatinvalintaan liittyvissä asioissa

Sain yhteishakua varten tarpeeksi tietoa erilaisista koulutuksista ja oppilaitoksista

Koen, että pajajaksosta on hyötyä tulevaisuuden suunnitelmilleni

17. Arvioi seuraavista, kuinka tärkeitä ne ovat sinulle opiskelupaikkaa tai urasuuntausta valitessa *

	Ei lain- kaan tär- keä	Jonkin verran tärkeä	En osaa sanoa	Tärkeä	Todella tärkeä	Pakollinen
Palkkaus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Työllistävyys	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Perheen mielipide	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ystävien mielipide	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Omat myönteiset mieli- kuvat alasta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Omat myönteiset mieli- kuvat oppilaitoksesta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Saatu ohjaus ja neu- vonta valintoihin liittyen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mahdollisimman lyhyt opintojen kesto	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Oma aikaisempi har- rastuneisuus ja kiin- nostuksen kohteet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Itsensä kehittämisen mahdollisuus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ammatin arvostetta- vuus	☐	☐	☐	☐	☐	☐

18. Minkälaista tukea ja tietoa haluaisit tai olisit toivonut **oppilaitoksesi** antavan sinulle opiskelumahdollisuuksiin tai muihin jatkosuunnitelmiin liittyen?

1000 merkkiä jäljellä

19. Minkälaista tukea ja tietoa haluaisit tai olisit toivonut **pajakeskuksen työntekijöiden** antavan sinulle opiskelumahdollisuuksiin tai muihin jatkosuunnitelmiin liittyen?

1000 merkkiä jäljellä

20. Tähän voit halutessasi kirjoittaa, jos mielessäsi on vielä jotain muuta opintopolkujen ja urapolkujen ohjaukseen liittyvää, jota et saanut kyselyn aiemmissa vaiheissa ilmaista. Risuja, ruusuja, kehitysideoita?

1000 merkkiä jäljellä

21. Voit halutessasi kertoa tähän mahdollisista jatkosuunnitelmistasi pajajakososi jälkeen.

1000 merkkiä jäljellä

22. Mitä mieltä olit kyselystämme? Tähän voit halutessasi kirjoittaa vapaata palautetta, kommentteja tai askarruttavia asioita kyselyä koskien.

1000 merkkiä jäljellä

Kiitossivu:

”Kiitos, että osallistuit kyselyymme!
Mukavaa ja aurinkoista kesää toivottavat
Milly, Krista ja Jonas”